

IX.

SPRAWOZDANIE

DYREKCYI

C. K. GIMNAZYUM

„FRANCISZKA JÓZEFA I.“

W DEBICY

ZA ROK SZKOLNY

1916.|17.

W TARNOWIE.

Nakładem Funduszu naukowego. — Drukiem Ludwika Styrny.

1917.

T R E Ś Ć :

I. Ważniejsze dokumenty do historii miasta Dębicy. Część VII.
(**Documenta** res gestas oppidi **Dembica** illustrantia. Pars VII.)

Zebrał prof. **J ó z e f W y r o b e k**.

II. Sprawozdanie Dyrekcyi Zakładu.

nr inw. Spod. 34

Ważniejsze dokumenty

do historii

MIASTA DĘBICY

CZĘŚĆ VII.

(XLIII do XLVII)

ZEBRAŁ
PROFESOR JÓZEF WYROBEK

W TARNOWIE.

Nakładem Gminy miasta Dębicy. — W drukarni Ludwika Styrny.
1917.

«Przeszłość - Przyszłości!»

„*Erige praeterita!*
Praesentia rege!
Cerne futura!“

XLIII

A. D. 1793.

Protocollum

D. Ludovici comitis **Fürstenbusch**, c. r. consilarii Gubernii, capitanei circuli Tarnoviensis — cum **Magistratibus** oppidi **Dembica** A. D. 1793 privilegiorum causa conscriptum.

Interrogationes et responsa — statum praeteritum et contemporaneum istius oppidi concernunt.

Protokoł

spisany w Dębicy r. 1793. z rozporządzenia Wysokich Władz przez Ludwika hrab. Fürstenbusch'a, c. k. radcę gubernialnego, starostę obwodu tarnowskiego — z Reprezentacją miasta Dębicy — w sprawie uzyskania przywilejów.

Na pytania niemieckie Starosty — odpowiada Reprezentacja Dębicy po łacinie.

Z Protokołu tego poznajemy, — po dawnych, lepszych czasach dla tego miasta, — ówczesny wielki upadek jego. Jest tam i wyraz pewnej nadziei, że miasto Dębica swoim korzystnem położeniem — obiecuje rozwój znaczy.

Geschehen zu Dembica den 23-ten Weidemonates 1793.

Um in Folge hohen Rathschlusses Z. 19,358 l. J. die Dembicer Privilegiensache gehörig zu erledigen, wurden von dem kais. kön. Gubernialrathe und Tarnower Kreishauptmanne **Ludwig Grafen Fürstenbusch**, unter Protokollführung des Tarnower Kreissekräters Nicolai mit Beiziehung des herrschaftlichen *Gerichthalters*, des *Grundgerichtes* und *Gemeindeausschusses*, folgende Gegenstände zu erheben nötig befunden:

I-tens. Da dieser untertänige Markt außer seinen Jahrmarktsprivilegien keine anderen zur Bestätigung einrichte und diese allein dem Markte weder hinlängliche Vorrechte, noch solche Einkünfte versichern, um zur Emporhebung geeignet zu sein, so werden Anwesende befragt, ob und welche Freiheiten, Begünstigungen und Rechte die Marktgemeinde besitze, worauf dieselben antworten:

Tradio antiqua dicit, hocce oppidum iuxta foundationem suam fuisse variis libertatibus, iuribus, privilegiis atque praerogativis donatum, quae omnia una cum documentis, grassante pesti, deperdita sunt ita, ut praeter nudinas privilegiatas nullis amplius iuribus gaudentes, precaria quasi huius oppidi existentia habenda sit.

Restant equidem **duo** adhuc **antiqua** privilegiorum **documenta**, quae ad praesens protocolum exhibita, vestigium aliquale sunt pristinorum iurium nostrorum, ast nemo recordatur amplius istorum iurium ab antecessoribus nostris facti exercitii.

II-tens. Nachdem dieß überhaupt beantwortet, so gieng man zu den einzelnen Gegenständen über, nämlich:

A. In Betreff der Brau- und Schankgerechtigkeit, dann Getränkverzehrungsaufschlage, worüber die Gemeinde antwortet:

Testantibus privilegiis antiquis supra exhibitis liberum **propinationis** exercitium civibus concessum fuit, usus vero huius iuris iam diu abolevit, neque illius quispiam recordatur: caeterum contributio consumptionalis hic etiam introducta non est et communitas plane nullos proventus habet.

B. In Betreff der Magistratsbestellung sagt die Gemeinde:

In hocce oppido neque magistratus neque iudicium quoddam ordinatum regulatumque extat. **Iustitarius** a dominio constitutus et solutus, ius nobis dicit, cui e civibus iudex ita dictus oppidaneus vulgo **Woyt** et duo **consules** sive assessores subsunt. Oppidum hocce ex defectu proventus neque cancellistam sive scribam, neque ministerialem sive servum publicum habet.

C. In Betreff des Gemeindeauschusses sagt die Gemeinde:

Numerus civium vix sexaginta efficit, hinc ex parte civium huiusque non iuxta numerum civium, sed iuxta varietatem contuberniorum — viri pro publica necessitate et negotiis gerendis constituuntur, eorumque sunt numero sex.

D. In Betreff der Jahrmärkte sagt die Gemeinde:

Obiectum hocce iam in pristina commissione tractatum, ibique nundinarum dies et numerus recensitus fuit. Quodsi tamen nundinae forent diminuendae, tunc pro hoc casu petimus, ut sequentes quatuor nundinas per privilegium habeamus concessas:

- 1mo in festo Sti Joannis Evangelistae per 8 dies
- 2do » Sti Marci Evangelistae per 8 dies
- 3tio » Sti Bartolomaei per 8 dies
- 4to » Stae Jadvigis per 8 dies.

E. In Betreff der Wochenmärkte sagt die Gemeinde:

Fora hucusque celebrantur hic qualibet die Iovis, circa quae et pro futuris temporibus conservari petimus.

F. In Betreff der Markt- und Standgelder sagt die Gemeinde:

Foralium exactio antiquis temporibus iuxta varietatem mercium partim a Dominio partim a contuberniis percipiebatur, quae vero iam diu cessavit, ut tamen oppidum pro sustinenda scriba, politione servo, aliisque minoribus et inevitabilibus expensis publicis aliqualem **fundum** habeat, hac occasione **rogamus**, quatenus nobis gratiosissime elargiatur:

- 1mo **ius foralium** percipiendorum
- 2-do proprias **macellas** erigendi cum iure exclusivo erga annum censum carnes ibidem vendendi.

G. In Betreff der Weeg- oder Brückenmauth sagt die Gemeinde:

Antiquis temporibus **vectigal** percipiebatur, sed a dominio, cuius perceptio, confecta via caesarea, cessavit. Oppidum nunquam ius tale habuit.

H. In Betreff der Marktswappen sagt die Gemeinde:

Insignia oppidi sunt **cancer niger** in **scuto**

caeruleo, duodecim **stellis** in peripheria circumpositis argenteis, quae etiam pro **futuro**, additis iuxta artem heraldicam decorationibus, conservari petimus.

Da nun dieß alles erhoben war, so wird die Gemeinde befragt, was sie etwa noch zu erinnern habe, worauf sie antwortet:

Nil amplius addendum habentes, unice nos oppidumque integrum, quod iuxta **situm** suum **favorabilissimum** — incrementum maximum promittit, gratiae et clementiae augustissime commendamus.

Worauf das Protokoll mit allseitiger Fertigung geschlossen wird.

Geschehen wie oben

Fürstenbusch, m. p.

SIGILLUM
OFFICII
CAPITANEALIS

Jacobus Palladius Jacewicz
Justitiarius

Thomas Czaykowski, Advocatus.

Blasius Cichoński, Assesor †

Justynus Tarnopolski

Sebastianus Jonaszewicz

Martinus Plaszyński †

Hyacinthus Kozidar †

SIGILLVM
OPPIDI
DAMBICAR *

Nicolai

Actuar:

Protokoł ten jest odpisem z cennego oryginału, który istniał przed wojną w Archiwum Magistratu dębickiego, spisany na arkuszu, opatrzony na końcu dwoma pieczęciami: Starostwa tarnowskiego i miasta Dębicy (odcisk dawnej pieczętki), oraz podpisami.

Niestety dokument ten i niewiele innych dawnych A. M. D., Protokoły Rady miejskiej XIX. w. i inne Księgi i rzeczy magistrackie podczas drugiej inwazyi rosyjskiej, trwającej od 9. listopada 1914. do 8. maja 1915. — przepadły.

Z Protokołu tego dowiadujemy się między innymi:

1) Dębica miała jeszcze r. 1793. **dwa** oryginalne dawne dokumenty, które wtedy do Protokołu tego dołączono. Już ich potem Dębica nie odzyskała. Ale jej dano na początku XIX. w. stemplowane **kopije** tych dwu dokumentów z r. 1358. i 1372., kopije z wyrazami przekreconymi, bo nie umiano pisma owych starych dokumentów należycie odczytać. Kopije tych dokumentów po porównaniu z innymi zachowanymi — wydano poprawnie w I. części tego Zbioru. (I. II.).

2) **Herb** m. Dębicy ówczesny: »na tarczy błękitnej Rak czarny. otoczony 12 srebrnymi gwiazdkami« — pochodził jeszcze z czasów przed I. rozbiorem Polski, — czego dowodem n. p. dokument r. 1770, zachowany w rękopisie Akad. Umiej. krak. Nr. 438.

Ówczesna (r. 1793) Reprezentacya m. Dębicy prosi w tym Protokole o zachowanie tego herbu na przyszłość.

Snadź **Gnojeńscy** herbu Warnia (Rak), którzy przez pewien czas w XVII. w. byli w Dębicy dziedzicami, nadali miastu temu po powiększeniu go po r. 1660. przez założenie **Nowej Dembicy** obok **Starej Dembicy** — swój herb zmieniony. Z tych to czasów pochodziła stara pieczętka, wyciśnięta na dokumencie r. 1770. i na Protokole r. 1793.

Na okolo herbu — napis:

SIGILLUM * OPPIDI * DAMBICAR *

Później — niebadającym zdawało się mylnie, że ten herb dopiero po zaborze Galicyi nadany został Dębicy. Reprezentacya m.

Dębicy r. 1907., mylnie sądząc, nie pytając znawców, pragnęła odzyskać dawniejszy pierwotny herb m. Dembicy, herb „Gryf“ czyli Świeboda — a pominąć nowszy, uważając „Raka“ za uchybienie, — zacołanie, nie wiedząc, że „Rak“ w heraldyce polskiej (Długosz) to godło męstwa, dzielności, — że »rakiem« zwano przenośnie : »zucha« (fortis, heroicus vir).

Wobec tak pięknego znaczenia »Raka« zwłaszcza „otoczonego gwiazdkami na niebieskim tle“, trzeba było dbać Reprezentacyi m. Dębicy, ażeby z odzyskaniem tytułu »miasta“ pozyskać odpowiedni herb : herb dawniejszy »Gryf« połączony z późniejszym „Rak &“, co doradzał w stanowczej chwili »wydawca« tych dokumentów. W takim herbie byłyby z pietyzmem dawne i nowsze czasy Dembicy wyobrażone.

Także i dawną polską pisownię nazwy m. „Dembica“ postarała się Reprezentacya miasta zmienić urzędownie na »Dębica«, mniemając, że pisownia »Dembica« pochodzi z czasów niemieczyny od zaboru Galicyi — a nie z czasów dawniejszych polskich, — nie pomnąc, że nazwy rodów, miejscowości zachowują z zasady swą dawną tradycyjną pisownię. Piszą się: Dąmbscy, Dembińscy, Dembowscy, — pisze się Dembe wielkie, Dembno, Dembica za niepodległej Polski, odpowiednio do brzmienia. Przemiana na „Dębica“ — ma ten skutek, że obcy — a często nasi nie dbają o *ę*, piszą i mówią Debica! wykoszlawiając piękne staropolskie brzmienie »Dembica«.

XLIV.

A. D. 1900.

Imperator et Rex Franciscus Josephus I decreto d. d. 29. Augusti a. 1900. c. r. **Gymnasium »Francisci Josephi«** in oppido Dembica instituit.

Cesarz i Król Franciszek Józef I. postanowieniem z d. 19. sierpnia 1900. r. zezwala na utworzenie w mieście Dębicy z początkiem r. szk. 1900/01 Gimnazjum państwowego.

AKT EREKCYJNY.

Jego ces. i król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 29. sierpnia 1900 r. najmiłościwiej zezwolić, z zastrzeżeniem konstytucyjnego uchwalenia potrzebnych środków, aby z początkiem roku szkolnego 1900/01 w Dębicy utworzonym zostało państwowe **Gimnazjum z polskim językiem wykładowym** a zarazem zezwolić najłaskawiej, aby zakład ten nosił nazwę „państwowe Gimnazjum Cesarza Franciszka Józefa.“

Pan **Minister Wyznań i Oświaty**, zawiadamiając o tem **Radę szkolną krajową** reskryptem z dnla 31. sierpnia 1900 L 25140, **rozporządził**, celem wykonania tego Najwyższego postanowienia, co następuje :

Aktywowanie państwowego Gimnazjum »Cesarza Franciszka Józefa« w Dębicy ma się odbyć **w ten sposób**, że z rokiem szkolnym 1900/01 będzie otwarta pierwsza klasa a z każdym następnym rokiem szkolnym zawsze następna wyższa klasa aż do zupełnego rozwinięcia zakładu.

Koszta utrzymania tego Gimnazjum ponosić będzie **Skarb Państwa**; **gmina** miasta Dębicy jest jednak obowiązana na podstawie zatwierdzonej przez Reprezentację powiatową w Ropczycach **uchwały** Reprezentacyi gminnej z dnla 3. sierpnia 1900. r. ponosić na rzecz tego Zakładu następujące **świadczenia** :

1. Dostarczać wszelkich dla Gimnazjum kaźdocześnie potrzebnych **lokalności** trwale i bezpłatnie, azatem obecnie wystawić **nowy budynek** szkolny według planów przez c. k. Ministerjum potwierdzonych, oddać ten budynek wraz z gruntem, najpóźniej w trzy lata od czasu aktywowania pierwszej klasy, Skarbowi Państwa trwale do nieograniczonego i bezpłatnego użytku dla Gimnazjum i **budynek ten kosztem Gminy** utrzymywać zawsze w dobrym stanie.

2. Aż do chwili oddania nowego budynku gimnazyalnego dostarczać bezpłatnie odpowiednich **pro wizorycznych lokalności** dla Gimnazjum, starać się o ich utrzymanie, oświetlenie, ogrzewanie, czyszczenie i obsługę, zaś **Dyrektorowi** wyznaczyć: albo pomieszkanie w naturze, albo wymierzyć się mające przez Radę szkolną krajową według stosunków miejscowych relutum na pomieszkanie.

3. Przy otwarciu pierwszej i drugiej klasy, azatem w dniu 1. września 1900 i 1. września 1901. r. — **wypłacić** Skarbowi Państwa **ryczałtowe kwoty** po pięć tysięcy (5000) koron na sprawienie wewnętrznego urządzenia i środków naukowych.

4. Od chwili, z którą **nowy budynek** ma być **oddany** do dyspozycji, uiszczać **Skarbowi** Państwa na utrzymanie i uzupełnienie wewnętrznego urządzenia i środków naukowych **ryczałtowa kwotę roczną** (1000) tysiąc koron, tudzież na opędzenie kosztów opału, oświetlenia, czyszczenia i obsługi, **ryczałtowa kwotę** dwa tysiące (2000) koron.

5. **Pokrywać** z własnych środków wszystkie z aktywowania Gimnazjum w czasie od 1. września 1900 r. po koniec sierpnia 1902. r. wynikające **koszta**, z **wyjątkiem** kosztów wewnętrznego urządzenia i środków naukowych. W celu **zmniejszenia prestacyi** gminy miasta Dębicy podczas dwóch pierwszych lat szkolnych, **Gmina** ta ma być pociągnięta tylko **do zwrotu** tych kosztów, które z jednej strony dochodami **z opłat szkolnych**, z drugiej strony przez **ściągnięcie subskrybowanego** w swoim czasie przez osoby prywatne na założenie Gimnazjum w Dębicy **datku** w kwocie siedm tysięcy dwieście dwadzieścia (7220) koron nie zostaną pokryte.

Oświadczenie to odnosi się naturalnie tylko do owych kosztów, które wynikną w czasie od 1. września 1900. po koniec sierpnia 1902. r.; nie odnosi się zaś w ogóle do wymienionych wyżej pod 3.) kosztów wewnętrznego urządzenia

j środków naukowych. W celu **zabezpieczenia tych presta-**
cyj, od których przyjęcia uczyniono zawisłem **istnienie** w mo-
 wie będącego Gimnazyum, ma być **z Gminą** nazwaną zawar-
 ty **kontrakt**, którego zarys ułożony będzie w porozumieniu
z Gminą za współudziałem c. k. **Prokuratorji Skarbu** —
 a następnie przedłożony do zatwierdzenia c. k. **Ministryum**
Wyznań i Oświaty.

Akt ten erekcyjny wydrukowany jest w I. Sprawozdaniu
 Dyrekcji c. k. Gimnazyum w Dębicy za rok szkolny 1907./08.

Oryginalny reskrypt P. Ministra Wyznań i Oświaty —
 jest podług słów Aktu — w c. k. **Radzie** szkolnej krajowej,
 jeżeli podczas jej ewakuacji r. 1914. i inwazyi rosyjskiej we
 Lwowie — nie zaginął.

W tenże I. Sprawozdaniu gimnazyalnem opowiedziano
 w części urzędowej, na początku przed Aktem erekcyjnym, o
 powodach i staraniach, by powstało w Dębicy Gimnazyum.

Największe zasługi około założenia jego położyli:

ówczesny Wiceprezydent c. k. Rady szkolnej krajowej
 później Namiestnik Exc. Dr Michał **Bobrzyński**:

c. k. krajowy Inspektor szkół Emanuel **Dworski**, który
 i pierwszy rokowania w sprawie założenia tego Gimnazyum
 nawiązał i rokowania te do szczęśliwego doprowadził końca—
 a objąwszy na początku nad Gimnazyum dębickiem opiekę,
 sprawował ją troskliwie do r. 1910.;

poseł do Rady Państwa, dyrektor Radca Ignacy **Rychlik**;
 i c. k. Starosta ropczycki Kazimierz **Jagoszewski** († 1907).

W mieście zaś **Dębicy** staraniem, zabiegami, trudami za-
 siużyli się wielce:

proboszcz miejscowy ks. prałat Eugeniusz **Wolski**,
 Henryk **Zauderer**, burmistrz,

Dr Sydon **Friedberg**, adwokat krajowy, —

którzy »trzej« podjęli się trudnej roli pośredników między Re-
 prezentacją Gminy a Rządem — i nie spoczęli, aż **zbożne**
dzieło doprowadzili **do skutku**.

XLV.

CHRONICA

A. D. 1900. 1905. — 1913.

Z Kroniki Gimnazyum

R. 1900. 1905. — 1913.

R. 1900.

D. 3. paźdz. 1900. r. odbyła się uroczystość Jubileuszowa z powodu 70. rocznicy urodzin Cesarza i Króla Franciszka Józefa I. Po solennem Nabożeństwie, odprawionem w tutejszym Kościele parafialnym przy współudziale reprezentantów Władz miejscowych i licznej Publiczności, zgromadziła się Młodzież w budynku szkolnym, (gdzie jest od r. 1907. Magistrat) w sali odświętnie przystrojonej, gdzie na tle dywanów, draperyi i zieleni umieszczono portret **Monarchy-Jubilata**. Tu wobec Kleru miejscowego, Grona nauczycieli i reprezentantów Władz, odśpiewała najprzód młodzież Pieśń błagalną o pomyślność **Monarchy**. Następnie przemówił kierownik Zakładu, pouczając młodzież tak o życiu i wzniosłych przymiotach Najdostojniejszego **Jubilata**, jak i o obowiązkach wdzięczności względem Najdobrotliwszego **Władcy**, ciężących na wszystkich Obywatelach Państwa i Kraju a szczególnie na Młodzieży Zakładu, noszącego nazwę „**Gimnazyum Cesarza Franciszka Józefa**.”

Po wzniesieniu trzykrotnego okrzyku na cześć **Monarchy** odśpiewała młodzież „Hymn Ludu“, czem zakończono uroczystość.

D. 30. paźdz. 1900. r. odbyła się uroczystość poświęcenia budynku szkolnego, urządzona staraniem **Gminy** miasta Dębicy.

Uroczystość rozpoczęto solennem Nabożeństwem, które odprawił o g. 9. r. w kościele parafialnym proboszcz ks. Prałat Eugeniusz **Wolski**. Obecni tam — **Grono** nauczycieli z **Młodzieżą** gimnazjalną, reprezentant Rady szkolnej krajowej Radca Emanuel **Dworski**, Starosta ropczycki Kazimierz **Jago-szewski**, reprezentanci Władz miejscowych, deputacya sąsiedniego Gimnazjum tarnowskiego, Rady miejskiej i liczna Publiczność. Podczas Nabożeństwa śpiewała Młodzież Gimnazjum. Po Mszy św. wygłosił katecheta Gimnazjum ks. Stanisław **Szablowski** okolicznościowe kazanie, zachęcając Młodzież do korzystania z dobrodziejstw nauki a Rodzicom wyluszczał obowiązki wobec uczniów i szkoły.

Po Nabożeństwie powrócono do budynku gimnazjalnego.

Proboszcz X. Prałat Eugeniusz **Wolski** dokonał jego poświęcenia.

Następnie w **Sali**, odpowiednio do uroczystości tej przystrojonej, gdzie na tle festonów zieleni, draperyi i dywanów widniał portret **Monarchy** a naprzeciw herb miasta Dębicy, — zgromadziła się Młodzież, reprezentanci Władz, Duchowieństwo miejscowe, Deputacya sąsiedniego Gimnazjum tarnowskiego i liczna Publiczność. Tu przemówił do Zgromadzonych X. Prałat E. **Wolski**, wzywając uczniów do wdzięczności dla **Stwórcy** i wszystkich Dobrodziejów tego Zakładu.

Po odśpiewaniu przez Młodzież kantaty dziękczynnej, przemówił burmistrz miasta P. **Wyleżyński** Józef, oddając imieniem Gminy poświęcony budynek w ręce reprezentanta Wysokiego Rządu. Przemówienie swe zakończył okrzykiem na cześć **Monarchy**, który obecni trzykrotnie z zapalem powtórzyli, poczem Młodzież zaintonowała »Hymn Ludu.«

W odpowiedzi na przemówienie Burmistrza podniósł Inspektor krajowy szkół Emanuel **Dworski** zasługi osób i instytucyj około założenia tego Gimnazjum i wezwał Młodzież do pracy w tym Zakładzie i do wdzięczności dla jego Opiekunów.

Imieniem Reprezentacyi miasta przemawiał następnie radny Henryk **Zauderer**, wskazując na wielkie około założenia tego Gimnazjum zasługi **honorowych obywateli** miasta Dębicy, wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej Dra Michała **Bo-brzyńskiego** i Posła do Rady Państwa Profesora Ignacego **Rychlika**.

Zasługi c. k. Starosty, Kazimierza **Jagoszewskiego** podniósł znowu inny radny, adwokat Dr Sydon **Friedberg**.

Po odpowiedziach obecnych Panów **Rychlika** i **Jagoszewskiego**, przemówił imieniem Grona nauczycieli kierownik Gimnazjum Józef **Szydłowski**, dziękując imieniem Młodzieży wszystkim Dobrodziejom Gimnazjum i zachęcając Młodzież do pracy i wdzięczności.

Odśpiewaniem przez Młodzież „Hymnu Ludu“ zakończyła się ta piękna uroczystość.

Na bankiecie, urządzonym staraniem Gminy w sali Kasyna, poruszył zasłużony obywatel honorowy Dębicy, b. burmistrz, lekarz miejski i kolejowy Antoni **Benda** myśl składki na rzecz zawiązać się mającego „**Stowarzyszenia Bursy**“. Obecni złożyli na ten cel 156 kor.

R. 1905.

Dzień 18. czerwca 1905. r. był nader uroczystym dla Gimnazjum i miasta.

W tym dniu przybył tu Najprzewielebniejszy X. Biskup tarnowski Dr Leon **Wałęga** pociągiem od Tarnowa przed 9. g. rano. Powitany na dworcu kolejowym przez Reprezentacyę Powiatu, Miasta, Gimnazjum i Bursy, — przejechał szpalerem, utworzonym przez Młodzież i wśród dźwięków orkiestry gimnazjalnej na Plebanię, skąd w Procesyi, w której Młodzież z Gronem nauczycieli wzięła udział, — udał się do Kościoła parafialnego.

Tu po odprawieniu Mszy św. udzielił uczniom Komunii św. i Sakramentu Bierzmowania.

Potem udał się w Procesyi, w której znowu Gimnazjum wzięło udział, do **Bursy** im. św. Jadwigi, aby **poświęcić** nowy budynek.

Tu powitany przez chór Młodzieży szkolnej i przez gospodarza Bursy X. Błażeja **Kotfisa**, katechety Gimnazjum — miał **Arcypasterz** przemowę do Młodzieży, Nauczycieli, wychowanków Bursy, członków jej Wydziału i jej Przyjaciół, wskazując w wymownych słowach Wszystkim obowiązki, zagrzewając Młodzież do pielęgnowania cnót, do wytrwałości w pracy nad sobą, innych zaś: do otoczenia Młodzieży opieką, do roz-

wijania w Młodzieży zarodków dobrego a tępienia zarodków złego.

Potem dopełnił **X. Biskup** ceremonii poświęcenia nowej Bursy.

Po tej ceremonii podziękował Imieniem Wydziału Bursy, zastępca dyrektora Radca sądu krajowego **Władysław Chodzicki X. Biskupowi** za Jego trudy, zapewniając, że nawoływania **X. Biskupa** do popierania jak najusilniejszego tej Instytucji niewątpliwie obfite wydadzą owoce.

W czasie zwiedzania lokalności nowego budynku Bursy przedstawił dyrektor Gimnazjum w jednej ze sal **X. Biskupowi Grono** Nauczycieli.

W przemowie swej záznażył **Dyrektor** zupełną zgodność Dyrekcyi i Nauczycieli z kierunkiem, wytyczonym przed chwilą przez **X. Biskupa** — dla ich pracy nad Młodzieżą, zapewnił, że w tym duchu i nadal nad Młodzieżą pracować będą, podziękował Mu za trudy, poniesione dla zbudowania serc Młodzieży — i przedstawił obecnych członków **Grona**.

X. Biskup przyjął zapewnienie Dyrektora do wiadomości i łaskawie rozmawiał z członkami Grona, wypytując ich o stosunki w Gimnazjum, przyczem okazało się, że te stosunki nie są Mu wcale obce.

Pożegnany chórem Młodzieży, wśród dźwięków orkiestry gimnazyalnej, wrócił **X. Biskup** na Plebanię, skąd wnet udał się na dworzec kolejowy, odprowadzony przez dyrektora Gimnazjum, **X. Katechetę** i członków Wydziału Bursy.

Uroczystość ta stwierdziła, że **Gimnazjum** w ogólności a **Bursa** im. ś. Jadwigi w szczególności, cieszy się wielkimi względami Najprzewielebniejszego **X. Biskupa**.

R. 1906.

D. 24. V. 1906. r. odbyła się uroczystość poświęcenia kamienia węgielnego pod nowy budynek Gimnazjum. Uroczystość zaczęła się Nabożeństwem solennem w Kościele parafialnym z udziałem Gimnazjum. Po Nabożeństwie udała się Młodzież z Gronem Nauczycieli w Procesyi, śród Pieśni nabożnych i tonów orkiestry gimnazyalnej, na plac budowy. Tu chór Młodzieży gimnazyalnej, odśpiewał okolicznościową kantatę, poczem celebrant **X. Prałat Eugeniusz Wołski** dokonał

ceremonii poświęcenia kamienia węgielnego. Potem przemawiali do Zgromadzonych X. Prałat Eug. **Wolski**, jako reprezentant Kościoła, burmistrz miasta Dębicy Henryk **Zauderer**, jako reprezentant Miasta, delegat Rady szkolnej krajowej c. k. starosta Dr Antoni **Zoll** imieniem najwyższej Magistratury kraju, X. prob. Dr Jan **Krzysiak**, wiceprezes Rady powiatowej ropczyckiej, jako delegat tejeże; nakoniec dyrektor Gimnazjum Józef **Szydłowski** imieniem Dyrekcyi i Grona Nauczycieli.

W przemowach swych podnosili Mowcy zasługi czynników, które przyczyniły się do dojścia budowy do skutku, wzywali Młodzież do korzystania z dobrodziejstwa Nauki, jaką w stawianym budynku będą pobierali i do okazania w ten sposób wdzięczności właśnie dla tych czynników, którym powstanie nowego budynku zawdzięcza.

R. 1907.

D. 21. marca 1907. r. poniosło miasto Dębica wielką stratę; umarł Henryk **Zauderer**, burmistrz, nader pożyteczny człowiek i kierownik różnych Instytucyj tak w Dębicy, jak powiecie. Był to mąż wielkiego umysłu i serca, mąż wielkiej rozwagi, niezłomnej siły woli, nie-
spożytej energii, niestrudzonej pracowitości, mąż wielkich zasług około spraw publicznych.

Nie było w ostatnich kilku dziesięcioleciach rzeczy szlachetnej, wzniosłej, znaczenia bądź ogólnego, bądź lokalnego, do którego by ś. p. Zmarły nie był się przyczynił, którejby w swe ręce nie był ujął i nią należycie nie pokierował.

Gimnazjum dębickie miało temu wybitnemu szlachetnemu Obywatelowi wiele do zawdzięczenia.

On głównie wspólnie z innymi Mężami dobrej woli czynił zabiegi i starania o założenie w Dębicy Szkoły średniej a gdy ją założono, **On**, jako Radny a później Burmistrz, starał się troskliwie o zaspokojenie jej potrzeb.

Jego to niestrudżonym staraniom zawdzięczyć należy, że postawiono **nowy budynek**, mieszczący całe **Gimnazjum** — On był jednym z założycieli i niestrudżonym orędownikiem tutejszej **Bursy im. ś. Jadwigi**. Słowem — był to mąż wyższy duchem a dla sprawy wychowania i wykształcenia Młodzieży najlepszymi owiany chęciami i nader skutecznie ją popierający.

Dnia 23. marca odbył się pogrzeb Jego z udziałem całego Miasta — Jego Instytucyj a osobliwie **wdzięcznego Gimnazjum**, którego **Dyrektor** w przemowie nad grobem dał wyraz uczuciom, jakimi strata tak dotkliwa napęlić musiała serca wszystkich Współobywateli a zwłaszcza przyjaciół uczącej się Młodzieży.

R. 1907.

W d. 31. października 1907. r. odbyła się ważna i niezwykła **Uroczystość w Gimnazjum, poświęcenia nowego gmachu**. Ważną była ta uroczystość dla Zakładu, który narazie doczekał się pomieszczenia odpowiedniego celowi; niezwykłą zaś, gdyż w uroczystości wzięło udział nie tylko całe **Gimnazjum**, nie tylko **Reprezentanci** Miasta i Powiatu, ale najwyżsi **Dostojnicy** Kościoła i Kraju.

X. Biskup tarnowski Dr Leon **Wałęga** po solennem Nabożeństwie dokonał ceremonii poświęcenia nowego gmachu Gimnazjum. Uroczystość zaszczylił swą obecnością Exc. Pan Namiestnik Andrzej hrabia **Potocki**. Byli nadto: Exc. Dr Michał **Bobrzyński**, Poseł, Radca Rządu, Dyrektor Ignacy **Rychlik**, obaj obywatele honorowi miasta Dębicy, liczni **Reprezentanci** powiatów ropczyckiego i pilzneńskiego, liczne **Obywatelstwo** miejscowe i okoliczne.

Z ramienia Rady szkolnej krajowej przybyli: krajowy Inspektor szkół Emanuel **Dworski** i c. k. Starosta Dr Antoni **Zoll**.

W uroczystości wzięła udział **Rada** gminna miasta Dębicy, **Duchowieństwo** miejscowe i okoliczne, Korpus oficerski, **Reprezentanci** Władz miasta i powiatu.

Nabożeństwo celebrował **X. Biskup**. Po Nabożeństwie udali się uczestnicy przez bramę tryumfalną, przy której Pan **Namiestnik** Deputacye przyjmował, — i wśród szpaleru Młodzieży do nowo wybudowanego gmachu Gimnazjum, gdzie **X. Biskup** naprzód u wejścia, następnie w Auli ceremonii poświęcenia dokonał; po tem zaintonował chór Młodzieży Pieśń dziękczynną, zastosowaną do okoliczności. Nastąpił szereg przemówień.

X. Biskup w podniosłej przemowie wskazał na ważność chwili i wezwał Młodzież i Grono Nauczycieli do pielęgnowania w tym nowym gmachu cnót chrześcijańskich.

Poseł do Rady Państwa **X. Pastor** zalecał w szczególności czystość i hart charakteru. Burmistrz Bronisław **Jakliński** dziękował uczestnikom za udział w uroczystości a w szczególności Panu **Namiestnikowi** za przemożne a łaskawe popieranie Reprezentacyi miejskiej w jej akcji wystawienia gmachu gimnazyalnego. Zakończył swe przemówienie wzniesieniem na cześć **Monarchy** okrzyku, który obecni trzykrotnie z zapalem powtórzyli. Potem orkiestra gimnazjalna odegrała „Hymn Ludu.“

Pan **Namiestnik** wskazał w swej przemowie Młodzieży i Nauczycielom ich obowiązki i wzywał do ścisłego ich wykonywania.

Dyrektor Gimnazjum witał Uczestników, dziękował im za przybycie i trudy, podnosił zasługi czynników, które Gimnazjum do życia powołały i do jego utrzymania się przyczyniły — a więc zasługi Exc. Dra Michała **Bobrzyńskiego**, którego niezłomnej **woli** Zakład istnienie swe zawdzięcza, a więc **ofiarności** iście bezprzykładnej **Reprezentacyi** Miasta, która, mimo szczupłych dochodów i mimo zupełnego braku majątku tak kosztowny gmach wystawiła. A w odpowiedzi Panu **Namiestnikowi** podniósł, że **Grono** nauczycieli jest świadome obowiązków, jakie na niem ciąży i starać się będzie im sprostać. Nakoniec zwracając się do Młodzieży, wezwał ją do wdzięczności dla swych Dobrodziejów i do korzystania z dobrodziejstw Nauki, jakiej im się będzie udzielało w nowo poświęconym budynku.

Na tem właściwa uroczystość się zakończyła.

X. Biskup, pożegnawszy zgromadzonych, odjechał.

Nastąpiło **zwiedzanie** budynku, wykonanego podług planów sławnego architekty Prof. **Talowskiego** Teodora. Pana **Namiestnika**, oprowadzał Dyrektor Gimnazjum i przedsiębiorca tej budowy Inżynier P. **Tekielski** Tadeusz, któremu P. Namiestnik wyraził za jego trudy około budowy należyte uznanie i podziękę. W Sali konferencyjnej zaś miało **Grono** nauczycieli ten zaszczyt być Panu Namiestnikowi przedstawionem.

Po tem Pan Namiestnik opuścił Gimnazjum i miasto Dębicę, wielu zaś uczestników udało się na bankiet, zastawiony w Sali gimnastycznej Zakładu.

R. 1908.

I.) **R. 1908**, w którym urosło Gimnazjum w Dębicy do **ośmiu** klas, odbył się **pierwszy egzamin dojrzałości**: piśmenny w dniach 7. do 9. maja, ustny w dniach od 29. maja do 4. czerwca pod przewodnictwem Inspektora Szkół J. W. P. Emanuela **Dworskiego**.

Na zakończenie nastąpiło uroczyste rozdanie świadectw pierwszym **Abituryentom** Gimnazjum wobec Młodzieży całego Zakładu, Inspektora Szkół, Grona nauczycieli, Rady gminnej miasta Dębicy, reprezentantów Władz i Rodziców Abituryentów. Po okolicznościowej kantacie, przemawiali: **Dyrektor** Zakładu, **Inspektor** Szkół, Burmistrz miasta W. P. Bronisław **Jakliński** i jeden z Abituryentów, poczem Gospodarz klasy VIII. wręczył Abituryentom świadectwa dojrzałości. Odśpiewaniem „Hymnu Ludu“ zakończyła się ta piękna uroczystość. W czasie, gdy **Uczestnicy** aulę opuszczali, orkiestra gimnazyalna przygrywała.

D. 15. X. Gimnazjum i Miasto święciło uroczyste **Jubileusz** 50-letniego kapłaństwa Papieża **Piusa X.** udziałem: a) w uroczystym **Nabożeństwie**, odprawionem na intencję Papieża w Kościele parafialnym d. 14. X. i b) w uroczystym wieczorze ku czci **Ojca św.** — w auli Gimnazjum.

W wieczorze tym, urządzonym staraniem ogólnego **Komitetu katolickiego**, zaznaczyło Gimnazjum wybitnie swój

udział. Młodzież wypełniła salę. Obchód zagał słowem wstęp-
nem **Dyrektor** Gimnazjum, wskazując na ważność obchodu
dla nas jako Katolików i dla nas jako Polaków. — Rzec p. t.
»Pogląd na Dzieje papieżstwa«, wygłosił nauczyciel P. Michał
Staroń. Odę na cześć **Ojca św.** oddeklamował uczeń kl. VIII.
W produkcjach muzyki tak chóralnej, jak orkiestralnej przeważ-
ny udział mieli uczniowie i nauczyciele gimnazjalni. Całość
miała nastrój poważny i na uczestnikach głębokie wywarła wra-
żenie. Na zakończenie uroczystości uchwalono na **wniosek**
burmistrza W. P. Bronisława **Jaklińskiego** wysłać do stóp
Ojca św. telegram z wyrazami hołdu. Na telegram ten nade-
szła na ręce Proboszcza dębickiego ks. Prałata Eugeniusza
Wolskiego następująca **odpowiedź**: „*Sanctissimus Pater, gra-
tos acceptosque habens filialis amoris et oboedientiae sensus, quos
expressistis, Tibi, urbis istius Praefecto, Gymnasii Rectori, Ma-
gistris, Alumnis benedictionem Apostolicam ex corde impertit.
Card. Merry de Val.*“

III. **D. 21. XI.** był ku czci naszych **Trzech Wieszców**
narodowych uroczysty obchód Gimnazjum z zaproszonym
licznym Obywatelstwem. Słowo wstępne, deklamacja zbiorowa
ze Sceny więziennej w **Dziadach**, deklamacje solowe utworów
Słowackiego i **Kraśińskiego**, solo na skrzypce, produkcje
chóru gimnazjalnego, orkiestry mieszanej i orkiestry mandoli-
nistów oraz mowa na końcu wypełniło ten Program ku czci
naszych Wieszców a ku zbudowaniu uczestników.

IV. **D. 2. XII.** odbył się uroczysty obchód **60-letniego ju-
bileuszu** wstąpienia na **Tron** Cesarza i Króla **Franciszka Jó-
zefa I.**, po należytem przygotowaniu produkcji i odpowied-
niem przystrojeniu budynku gimnazjalnego.

Uroczystość składała się z 2 części: a) z uroczystego dzięk-
czynnego **Nabożeństwa** w Kościele parafialnym, w czasie któ-
rego Młodzież Pieśni nabożne — a po niem „Te Deum“ i „Hymn
Ludu“ odśpiewała; b) z uroczystego **Poranku** w odświętnie
przystrojonej auli gimnazjalnej, gdzie na tle dywanów i ziele-
ni widniał portret **Monarchy**.

Prócz zaproszonych Gości zebrało się tu Grono Nauczy-
cieli i Młodzież Gimnazjum. Poranek zagał przemową Dy-
rektor Gimnazjum, podnosząc znaczenie dnia tego dla wszyst-

kich **Ludów** Austrii w szczególności zaś dla nas Polaków i dla Młodzieży Gimnazyum, noszącego imię **Najjaśniejszego Jubilata**.

Przemowę swą zakończył Dyrektor wzniesieniem okrzyku na cześć **Monarchy**, który to okrzyk obecni trzykrotnie powtórzyli, poczem orkiestra gimnazjalna „Hymn Ludu“ zaintonowała. Nastąpiły nader starannie i poprawnie oddane produkcyje tak chóru gimnazjalnego, jakoteż orkiestry szkolnej i deklamacye okolicznościowych wierszy. Nastrój poważny a podniosły, jaki w czasie obchodu panował, świadczył, że Młodzież pojęła i oceniła należycie ważność chwili i zrozumiała obowiązki, jakie ciążyą na dorastającym pokoleniu wobec osoby **Monarchy-Jubilata**.

R. 1909.

D. 14. XI. był uroczystym obchodem gimnazjalnym ku uczczeniu 100. rocznicy urodzin Juliusza **Słowackiego**.

Prócz Młodzieży, Grona Nauczycieli — byli zaproszeni Rodzice i przyjaciele Młodzieży.

Na program **wieczoru** składały się stósowne produkcyje: chóru męskiego, orkiestry mieszanej, deklamacyi solowej oraz odtworzenie 3 scen Aktu III. „Kordyana“; nakoniec przemówienie jednego z profesorów.

W związku z tym obchodem pozostawał udział Młodzieży i Grona nauczycieli w uroczystym **Nabożeństwie** ku uczczeniu tej 100-letniej rocznicy, staraniem **Komitetu** miejskiego w d. **28. XI.** i w uroczystości otwarcia w tym dniu **ulicy** imienia tego **wieszca**. Po odsłonięciu tablicy z imieniem Jego, odśpiewała Młodzież Pieśni narodowe.

D. 29. XI. był uroczysty wieczór dla uczniów Gimnazyum ku uczczeniu **Bohaterów r. 1830/31.** i dla uczczenia pamięci Stanisława **Wyspiańskiego**, twórcy znakomitych utworów, zostających w związku z powstaniem **listopadowem**. Wieczór ten urządziły połączone **Koła**: Literatury, Historji Polskiej i Sztuki. Na program złożyły się: deklamacya — potem odśpiewanie przez chór „Hymnu do Ducha św.“ (Słowa Wyspiań-

skiego — muzyka Raczyńskiego) — potem 3 odczyty: O Powstaniu listopadowem, Wyspiański jako malarz, O Warszawiance Wyspiańskiego. Zakończyły produkcje chóru.

Obchód ten wywołał wśród Młodzieży podniosły nastrój.

R. 1910.

D. 23. I. uczciła Młodzież gimnazjalna pamięć **Bohaterów** r. 1863/64. Prócz śpiewów Chóru — Deklamacyi, — złożyły się na obchód 2 odczyty: O Powstaniu styczniowym i o Powstańczych obrazach Grottgera.

D. 3. V. uczczono pamięć „**Twórców Konstytucyi 3. maja**“. Po południu odbył się w Kółku „Historii polskiej“ odczyt o tej Konstytucyi. Wieczorem zaś po Nabożeństwie majowym, udała się Młodzież przy dźwiękach swej orkiestry pod kaplicę w stronie Borku dębickiego, gdzie do zebranych przemówił abiturient o tej wiekopomnej Konstytucyi.

D. 19. VI. odbył się uroczysty **obchód grunwaldzki**, urządzony staraniem **Komitetu** miejscowego, z udziałem Młodzieży Gimnazjum i tłumów Publiczności z miasta i wsi. Najprzód była przy Kościele parafialnym **Msza św.** połowa. W czasie tej Mszy przygrywała orkiestra gimnazjalna. Potem uroczysty **pochód** do ogrodu „**Sokoła**“, gdzie poświęcono granitowy głaz, umieszczony na wierzchu kopca, z napisem: „**Bohaterom Grunwaldu 1410. — 1910**“. Mowca prof. Bolesław **Pochmarski** przedstawił dzieje i znaczenie zwycięstwa pod Grunwaldem. Orkiestra gimnazjalna odegrała potem „Wieniec melodyj narodowych.“

D. 10. XII. święciło **Gimnazjum** osobno uroczystość 500. rocznicy „Grunwaldu.“ Po **Nabożeństwie** uroczystym w Kościele parafialnym, odbyła się uroczystość w auli Gimnazjum, którą zappełniła Młodzież, Grono nauczycieli oraz zaproszeni Rodzice i przyjaciele młodzieży. Chór młodzieży odśpiewał hymn „Bogarodzica“ i inne. Słowo wstępne wygłosił uczeń kl. VIII. Grała orkiestra gimnazjalna „Lutnię polską“, „Skargę Weterana“. Deklamowano Konopnickiej „Młody żoł-

nierz“. Inscenizowano części „**Konrada Wallenroda**“ Mickiewicza — z towarzyszeniem śpiewu solowego, chóru i orkiestry. Przemówienie prof. M. Staronia zakończyło ten obchód, którego program sumiennie przygotowano i należycie wykonano. Odznaczył się tu uczeń VIII. kl. **Ludwik Wasilkowski**, utalentowany muzyk, kierownik orkiestry, który sceny z „Konrada Wallenroda“ wcale udatną muzyką własnej kompozycji illustrował.

(Z „*KRONIKI*“ *Gimnazjum.*)

W tym roku 1910. obchodzono także uroczyste staraniem dębickiego **Sokoła** 100 letnią rocznicę urodzin najznakomitszego naszego Mistrza tonów **Fryderyka Szopena**. Sala **Kasy**, choć obszerna, ledwo mogła pomieścić liczną Publiczność. Program obchodu tego jubileuszu był obfity, urozmaicony. Po wstępnym śpiewie chóru — miał wykład „**O życiu i arcydziełach Szopena**“ — Profesor **Józef Wyrobek**. Chór męski i mięszany dzielnie śpiewał a orkiestra grała piękne utwory. Grą zaś na fortepianie odznaczył się **Ludwik Wasilkowski**, który pięknym wykonaniem Poloneza *A dur* Szopena — zachwycił uczestników tej pięknej uroczystości. J. W.

R. 1911.

Uroczyste obchodziło Gimnazjum i Publiczność pamiątkę **Powstania styczniowego d. 11. lutego**. Rano było Nabożeństwo żałobne za dusze uczestników Powstania. Wieczorem w auli gimnazjalnej uczczono pamiątkę tego Powstania szeregiem produkcji: chóru, orkiestry gimnazjalnej, odczytem o Powstaniu styczniowym, deklamacją z »Irydyona“. Całość zakończyło przemówienie profesora — a Młodzież odśpiewała chórem: Pieśni patryotyczne.

W d. 3. maja, w dniu wiekopomnej rocznicy Konstytucji, Publiczność z Młodzieżą była rano na Nabożeństwie uroczystym w Kościele parafialnym. Po południu wygłosił w sali

gimnazjalnej uczeń wobec zgromadzonej Młodzieży wykład o znaczeniu tej Konstytucji.

Wieczorem wyruszyła Publiczność po majowym Nabożeństwie z Kościoła do parku »Sokoła«. W pochodzie tym wzięła udział Młodzież Gimnazjum z orkiestrą swą na czele. W parku przemówił uczeń, poczem chór Młodzieży odśpiewał Pieśni patriotyczne — a orkiestra odegrała Melodye narodowe.

R. 1912.

D. 22 lutego. Obchód **setnej** rocznicy urodzin wieszczą **Zygmunta Krasieńskiego** — był godnym reflexem tych uroczystości, które się odbywały po całym Kraju. Rano orkiestra gimnazjalna odegrała **pubudkę**. W kościele parafialnym była Młodzież z Publicznością na solennem **Nabożeństwie**, które odprawił X. Prałat Eug. **Wolski** i na kazaniu podniósł X. katech. Błaż. **Kotfisa**. W czasie Nabożeństwa, chór gimnazjalny wykonał utwory kościelne.

Przed południem odbył się w auli Gimnazjum uroczysty Poranek (rodzaj generalnej próby) dla młodszej Młodzieży i Grona, zakończony przemową profesora. Wieczorem powtórzono ten Program wobec starszej Młodzieży i zaproszonych Gości. Program wypełniły: Słowo wstępne, śpiewy chóru męskiego, — gra orkiestry, — wygłoszenie ustępu z »Nieboskiej komedyi« — „Irydyon“, w inscenizacji i obrazach układu prof. T. Rawicz-Rojka, — »Przedświt« w wyjątkach — nakoniec przemówienie profesora.

D. 3. maja — obchód pamiątkowy **Konstytucji** tak, jak w roku poprzednim.

D. 29. listopada uczczono rocznicę Powstania listopadowego Nabożeństwem — a d. **30. XI.** był wieczór z wykładami w Gimnazjum: O Powstaniu listopadowym i jego znaczeniu dziejowym.

D. 19. grudnia uczczono **300.** rocznicę zgonu **X Piotra Skargi**: a) Solennem **Nabożeństwem** w Kościele parafialnym, odprawionem przez X. Prał. Eug. Wolskiego, — potem kazaniem X. katechety Stan. Krzemienieckiego. W Nabożeństwie tem wzięła udział, prócz Grona nauczycieli i Młodzieży Gimnazjum,

Młodzież szkół ludowych oraz liczna Publiczność. Chór gimnazjalny odśpiewał podczas Nabożeństwa Pieśni kościelne; — b) Uroczystym wieczorem w auli gimnazjalnej: Słowo wstępne wygłosił uczeń Tad. Münnich. Potem były produkcyje chóru i orkiestry, obraz sceniczny X. Dra Bandurskiego: „Złote usta, złote serce“ — a na końcu przemówienie prof. Tad. Rojka.

R. 1913.

Uroczysty obchód ku uczczeniu **bohaterów Powstania styczniowego**.

Obchód ten przybrał szersze rozmiary, bo Młodzież jako część Społeczeństwa, wzięła udział w szeregu uroczystości, urządzonych przez ogólny **Komitet obywatelski miejscowy**, zawiązany dla uczczenia 50. rocznicy tego Powstania.

a) w d. 22. I. było uroczyste **Nabożeństwo** żałobne, potem procesya wśród dźwięków orkiestry gimnazjalnej na cmentarz miejscowy, gdzie staraniem **Komitetu** umieszczono na grobie jednego z Powstańców krzyż pamiątkowy;

b) w d. 16. II. po Nabożeństwie wzięła Młodzież Gimnazjum ze swą muzyką udział **w pochodzie manifestacyjnym** wszystkich sfer obywatelskich miasta i wsi okolicznych z Kościoła parafialnego do parku »Sokoła«;

c) w d. 17. II. odbył się w auli gimnazjalnej ku czci bohaterów Powstania 1863./64. r. Poranek, wypełniony wykładem o przebiegu tego Powstania a zakończony przemówieniem profesora, który wskazał na skutki tego faktu dziejowego i jego znaczenie dla Narodu polskiego.

W jesieni 1912. r. wybuchła **Wojna bałkańska**. Czarnogóra, Serbia, Bułgaria i Grecya wystąpiły przeciw Turcyi. Austrya-Węgry przygotowały pogotowie wojenne tem bardziej, że Rosya zajęła wrogie stanowisko wobec tej Monarchii na przypadek, gdyby Monarchia wystąpiła czynnie w akcji na półwyspie Bałkańskim. — To wywołało wrzenie i podniecenie umysłów ludności Galicyi, jako kraju granicznego w ogóle, a także u mieszkańców Dębicy, w Gronie nauczycieli i wśród Młodzieży Gimnazjum.

Naród polski przygotowywał się po cichu, do wystąpienia, w razie rozpoczęcia kroków wojennych między Austryą-Węgra-

mi a Rosyą. Szczególnie Drużyny strzeleckie, organizowane przez Towarzystwa gimnastyczne „Sokół“, ćwiczyły się w naukach wojennych. Rząd temu ruchowi nie przeszkadzał, a nawet dostarczał broni, uważając wystąpienie Polaków w razie wojny austryjacko-rosyjskiej za dzielną dla siebie pomoc. Przygotowywano również **służbę sanitarną**. Odbył się więc w Dębicy najprzód Kurs **samarytański**, który urządzili w styczniu 1913. r. PP. Dr Adam **Kottas** i Dr Abraham **Millet** dla Publiczności dębickiej a w maju Dr A. **Kottas** dla skautów gimnazjum.

Obchód pamiątkowy Konstytucyi 3. Maja. Złożyły się nań: a) uroczysty Poranek w auli gimnaz. w d. 3. V., w czasie którego uczeń miał wykład o ustanowieniu tej Konstytucyi — a profesor Tad. Gawryś wyjaśnił znaczenie tej Konstytucyi dla dzisiejszego pokolenia; b) udział Młodzieży z muzyką gimnazjalną w uroczystym **pochodzie** w d. 4. maja, urządzonym staraniem **Komitetu obywatelskiego**, po Nabożeństwie uroczystem — z Kościoła do parku „Sokoła“, gdzie uczeń Tad. Münnich przemówił: o idei tej wiekopomnej Konstytucyi, poczem chór Młodzieży odśpiewał Pieśni patryotyczne — a orkiestra odegrała Melodye narodowe.

(Z Kroniki Gimnazjum.)

XLVI.

A. D. 1912.

C. R. Ministerium Rerum Internarum c. r. Praefecturae Galiciae **decretum** Imperatoris et Regis **Francisci Josephi I.** antiquum titulum „oppidi“ Dembica recolentis, nuntiat et cet....

C. k. Ministeryum Spraw wewnętrzných oznajmia c. k. Namiestnictwu Galicyi a przez Nie Wydziałowi krajowemu i Reprezentacyi Dębicy o **dekrecie** Cesarza i Króla **Franciszka Józefa I.** co do podniesienia **Dębicy**, zaliczanej od r. 1785. do miasteczek — do rzędu miast, czem odzyskała dawny tytuł z czasów Rzeczypospolitej Polskiej.

K. k. **Ministerium des Innern** Z. 38948/1911 Wien am 3. Juli 1912. **Dębica : Erhebung zur Stadt** z. Zl. XII. 704/7 v. 13./10. 1910.

An die k. k. **Statthalterei** in Lemberg.

Seine k. u. k. Apostolische Majestät haben mit Allerhöchster Entschliessung vom 27. Juni 1912. den **Markt Dębica** im politischen Bezirke Ropczyce **zur Stadt** Allergnädigst zu erheben gerulrt.

Die k. k. Statthalterei wird aufgefordert hievon den galizischen **Landesausschuss** und **Gemeindevertretung** von Dębica und zwar letztere mit dem Beifügen zu verständigen, dass es derselben freigestellt bleibt, behufs Beurkundung dieses Allerhöchsten Gnadenaktes um die Ausfertigung eines Allerhöchsten Diplomes in polnischer Sprache über die **Erhebung des Marktes Dębica zur Stadt**, sowie über die **Berechtigung** zur Führung eines eigenen **Stadtwappens** einzuschreiten, für

welches Diplom eine Ausfertigungsgebühr von (350) dreihundertfünfzig Kronen an die Hilfsämterdirektion des k. k. Ministeriums des Innern einzuzahlen wäre.

Sollte die Gemeinde Debica in der Lage sein durch entsprechende Behelfe nachzuweisen, dass dieselbe bisher berechtigt war ein eigenes Gemeindewappen zu führen, so würde ihr die Führung dieses nunmehr durch eine silberfarbene Mauerkrone mit fünf sichtbaren Zinnen als Stadtwappen gekennzeichneten Gemeindewappens taxfrei zugestanden werden.

Sollte die genannte Gemeinde nicht in der Lage sein den Nachweis seiner althergebrachten Wappenberechtigung zu erbringen, so könnte derselben ein neues Stadtwappen gegen Einzahlung der gesetzlichen Wappenverleihungstaxe von (210) zweihundertzehn Kronen neu verliehen werden. Diese Taxe wäre entweder beim Zentral Tax- und Gebührenbeurtheilungsamte in Wien oder aber bei dem örtlich zuständigen k. k. Steueramte einzuzahlen und wäre die Amtsquittung über dieselbe dem Diplomasausfertigungsgesuche anzuschliessen.

Diesem Gesuche wäre auf jeden Fall auch eine heraldische in Farben ausgefertigte Skizze nebst Beschreibung des angestrebten Stadtwappens beizulegen. — Was endlich den vorerwähnten eventuellen Nachweis der bisherigen Berechtigung der Gemeinde zur Führung eines eigenen Wappens anbelangt, so wäre derselbe entweder durch Vorlage jenes Dokumentes zu erbringen, mit welchem dieser Gemeinde ein eigenes Wappen verliehen wurde, oder er hätte suppletorisch durch Produzierung solcher Behelfe zu geschehen, aus welchen hervorgeht, dass die Gemeinde Debica seit unvordenklichen Zeiten ein eigenes Wappen geführt hat. — Solche suppletorische Behelfe wären: alte mit Wappen geschmückte Petschafte, alte mit dem Gemeindewappen gesiegelte Urkunden oder authentische Reproduktionen von Bauwerken oder Kunstdenkmälern, welche von altersher mit dem Gemeindewappen geziert wären.

Für den k. k. Minister des Innern

Kleeberg m. p.

L. A. 1324. Zgodność niniejszego odpisu z oryginałem potwierdzam.

Ropczyce dnia 1. października 1912.

L. S.

Kierownik c. k. Starostwa

Heller m. p.

Odpis urzędowy tego dokumentu ocalał z inwazyi rosyjskiej 1914/15 w zbiorze Wydawcy tych dokumentów wraz z poleceniem Zwierzchności gm. Dębicy z 26. X 1912 L. 4609, ażeby odpis tego »Najwyższego postanowienia« był umieszczony w wydawanym Zbiorze dokumentów m. Dębicy.

Poniżej — **zarys prac** w tej ważnej sprawie aż do skutku — podług zapisków Wydawcy tych dokumentów :

Według **klasyfikacji** miejscowości z r. 1785, zatwierdzonej dekretem **Kancelaryi** nadwornej 14, XI. 1785. L. 2460 i według rozporządzenia **Ministryum** z 23. I. 1867 Dz. P. P. Nr. 17 — uznano Dębicę za miasteczko.

Z mocy zaś Ustawy gminnej z 3. VII. 1896 Dz. U. kr. Nr. 51 — zaliczono Dębicę do rzędu miast.

Wskutek wezwania Wydziału krajowego z 29. VII. 1906 L. 98424, aby się Zwierzchność Gminy Dębicy postarała o **tytuł** miasta, — ta Zwierzchność wniosła taką **petycję do Wys. Sejmu** 25. IX. 1906 przez Wydział krajowy.

Wydział krajowy zwrócił jednak 29. XI. 1906 tę petycję z uwagą, że nadawanie tytułu miasta nie należy do kompetencji Sejmu i Władz samorządnych, — że może być uzyskany jedynie Najwyższem rozporządzeniem.

Wobec tej wskazówki wniesiono na ręce c. k. Starostwa ropczyckiego **petycję do Tronu** d. 6 VIII. 1907 L. 3469 o nadanie gminie Dębicy tytułu miasta.

Dnia 13. sierpnia 1907 L. 3552 — **petycję** z 5 ważnemi załącznikami do **Namiestnictwa** — na podstawie uchwały Rady gminnej dębickiej z 21. I. 1907 o przywrócenie jej dawnego **herbu »Gryf«** — i pieczętowania się tym herbem rodu Gryfitów, dziedziców Dębicy XIV i XV wieku — na zasadzie aktu Archiwum krajowego Aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie z 8. XI. 1906 L. 111 i 22. II. 1907, L. 12 — a o równoczesne **zniesienie herbu** dotychczasowego.

Starostwo ropczyckie 17. IX 1907 L. 17089, wskutek reskryptu Namiestnictwa z 6. IX 1907 L. 101795, zwraca petycję do Tronu, oznajmiając, że wszelkie takie prośby należy wnieść wprost do c. k. Kancelaryi Gabinetowej.

Odpowiednio do tej wskazówki — wniesiono petycję wprost do Tronu 19. IX 1907.

W myśl reskryptu Namiestnictwa z 18. I. 1907 celem za-
instruowania petycyi do Tronu o nadanie Dębicy tytułu miasta
— i wskutek polecenia Starostwa ropcz. 26. XI. i 14. XII. 1907
— Zwierzchność Gminy za burmistrza P. **Jaklińskiego** Broni-
sława — przedkłada bez zwłoki **wykazy**:

1) ile w Dębicy ludności, 2) ile domów, 3) ilu trudni się
przemysłem, ilu handlem, 4) wykazy opłaconych w tej Gminie
podatków, 5) budżety Gminy za lata od 1906 — 8, 6) Inwentarz
majątku Gminy i wykaz długów.

»Wydawca tych dokumentów« podaje co zanotował:

	Mieszkańców
1) Dębica podług konskrypcyi 1900 r. miała	3991
Przedmieście Kawenczyn dębicki	1993
Do r. 1907 przyrosło mieszkańców	990
I dywizya ułanów	500
I batalion piechoty	500
	Sa 7974
2) Domów było 1900	545
Do r. 1907 przyrosło nowych Nr.	198
	Sa 743
3) Przemysłowców	112
Kupców, handlarzy	249
4) Podatki płacono:	
podatku grunt.	2983
„ dom.-klas.	1614
„ dom.-czynsz.	9548
„ zarobkow.	6608
„ rentowego	1055
„ osob.-dochod.	5766
„ dochodowego	594
	Razem Koron: 28903
5) Z Budżetu za r. 1906.	
Suma spodziewanych wydatków	259758 K 24 h
„ „ „ dochodów	248140 K — h
Do pokrycia niedobór	11618 K 24 h
W tym budżecie na budowę Gimnazyum wydatek	184295 K — h
(Z zamknięcia rachunku funduszu administracyjnego r. 1908:	
Zestawienie ogólne: Sa dochodów	124118 K 19 h
Sa wydatków	365156 K 69 h
Na gimnazyum wydatek: 50471 K 80 h.	
Długi	267610 K 38 h.)

6) Stan czynny	528874 K 54 h
„ bierny	256914 K 10 h
Stan czysty czynny r. 1907	271960 K 44 h

Dnia 3. VIII. 1911 Zwierzchność gm. Dębicy prosi Ministerium Spraw wewnętrznych o poparcie petycji swej do Tronu 1907. r. o nadanie tytułu i praw miasta.

Zwierzchność gm. przez **deputację** do Exc. ministra Władysława **Długosza** i prośbę do posła swego do Rady Państw. Dra Władysława Leopolda **Jaworskiego** o Ich orędownictwo w Ministerium -- doczekała się wreszcie r. 1912. upragnionego **dekretu Monarchy**.

Dnia 4. IV 1913 L 1521 Zwierzchność gm. wniosła prośbę o uzyskanie Najwyższego **dyplomu** na tytuł miasta Dębicy.

Ministerium Spr. wewn. reskryptem 25. IV 1913 L 541/A i 3. VII. 1913 L 38948 poleciło uzupełnić tę prośbę o herb miasta z uzasadnieniem.

Zwierzchność gm. Dębicy pismem 14. VII. 1913 L 2864 zwróciła się do „Wydawcy tych dokumentów“ o nadesłanie Urzędowi gminnemu załączników, uzasadniających używanie herbu **Gryf**.

„Wydawca“, zebrawszy w Krakowie w ciągu kilku dni wymagane przez Min. Spr. w. dowody co do herbu **Gryf**, — przedłożył je Urzędowi gmin. wraz z wywodem, który z załącznikami posłano do Minist. Spr. wew. 2. VIII. 1913.

Koroną tych starań to wspaniała **dyplom monarszy** z 12. I. 1914. z nadaniem **Dębicy** tytułu **miasta** i herbu pierwotnego »Gryf«.

XLVII.

A. D. 1914.

Augustissimus Imperator et Rex **Franciscus Josephus I.** titulum antiquum **oppidi Dembica** eiusque pristinum stemma „**gryphum**“ eximio documento firmat et concedit.

R. P. 1914.

Najjaśniejszy Cesarz i Król **Franciszek Józef I.** stwierdza wspomniałym dyplomem podniesienie **Dębicy** do rzędu **miast** — oraz pozwolenie na używanie staro-dawnego herbu miejskiego »**Gryf**«, który nadali miastu Dębicy dawni jego założyciele i dziedzice w wieku XIV **Gryfici Dembiccy**.

„Viribus unitis.“

My

Franciszek Józef

Pierwszy

z Bożej łaski
Cesarz
Austryacki,
Apostolski Król Węgierski,
Król Czeski, Dalmatyński, Kroacki,
Slawoński, Galicyjski, Lodomeryjski
i Illiryski,
Arcyksiążę Austryacki,
Wielki Książę Krakowski, Książę Lotaryński,
Solnogradzki, Styryjski, Karyntyjski,
Kraiński,
Bukowiński, Górno- i Dolno-Śląski,
Wielki Książę Siedmiogradzki,
Margrabia Morawski,
Uksiążęcony Hrabia na Habsburgu i Tyrolu
i t. d. i t. d.

*postanowiliśmy mocą Naszej Najwyższej
cesarskiej i królewskiej władzy Naszą de-
cyzyą z dnia 27. czerwca 1912*

NASZE WIERNE MIASTECZKO

DĘBICĘ

*w Naszem Królestwie Galicyi, oceniając
najmiłościwiej uporządkowanie jego spraw
publicznych i jego pomyślny rozwój, na proś-
bę Reprezentacyi gminnej podnieść do rze-
du miast.*

*Nadto pozwoliliśmy
Naszemu wiernemu miastu*

DĘBICY

*na używanie opisanego i wymalowanego
poniżej starodawnego herbu miejskiego,
a mianowicie :*

*Czerwonej Tarczy z srebrnym Gryfem, zwró-
conym w lewą stronę, którego przednie
szpony, dziób i język są pomalowane złotą
farbą.*

HERB „GRYF“

(VI)

*Na głównej krawędzi – tarczy, okolonej
brązową zdobioną obwódką, spoczywa
srebrna korona wieżowa z pięcioma wi-
docznymi blankami.*

*W dowód tego podpisaliśmy własnoręcznie
niniejszy dyplom Naszem Cesarskiem Imie-
niem i poleciliśmy zaopatrzyć go pieczęcią
Naszej cesarskiej Mości.*

Dano i wygotowano za pośrednictwem Nasze-
go kochanego i wiernego rzeczywistego Tajne-
go Rady i Ministra spraw wewnętrznych **Dr
Karola barona Heinolda de Udyński**, kawa-
lera Naszego austriackiego cesarskiego orderu
Żelaznej korony pierwszej klasy i t. d.

W Naszem stołecznem i rezydencyjnym mieście

Wiedniu

*dnia dwunastego stycznia roku tysiąc dziewięć-
set cztertnastego.*

FRANCISZEK JÓZEF (w. r.)

Minister spraw wewnętrznych

Dr Karol baron Heinold de Udyński (w. r.)

*Według Najwyższego własnego rozkazu
Jego ces. i król. Apostolskiej Mości:*

Feliks baron de Wiedersperg,
c. k. radca ministeryalny (w. r.)

Cenny ten dokument jest dosłownym z oryginału odpisem, który »Wydawca« przed wojną obecną sporządził ku pamięci i czci.

Oryginalny zaś wspaniały **dyplom**, jakiego m. Dębica dotąd nie miała, — pozyskany za burmistrzostwa W. P. Stanisława **Hubickiego** — po wielu kilkoletnich staraniach — niezabezpieczony — niestety zaginął w czasie drugiej inwazyi od 9. XI 1914 do 8. V 1915.

Oby nie zniszczał, jak niemal całe Archiwum dawne i nowsze Magistratu Dębicy, jak archiwa tylu miast naszych wśród tej niebywalej „zawieruchy“!

Cześć urzędowa.

I.

Wspomnienie

o ś. p. Cesarzu Franciszku Józefie I.,

wypowiedziane w czasie uroczystości szkolnej w d. 30. listopada 1916. r.
przez **prof. M. Staronia.**

(W skróceniu.)

Żalostną wieść wszystkim krajom Habsburskim przyniósł jesienny poranek 22. listopada, głoścąc, że „Jego Apostolska Mość Cesarz Franciszek Józef I. dnia poprzedniego o godzinie 9. wieczór w zamku w Schönbrunie spokojnie zasnął w Panu“.

— Tysiące żałobnych flag, niby czarne, nieprzejrzane chmury, zawisło na tę wiadomość nad osiedlami osieroconych ludów; miasta, miasteczka, wsie przywdziały kir, jako zewnętrzną oznakę głębokiego smutku z powodu zgonu sędziwego Monarchy.

Umarł władca historyczny w najgłębszem tego słowa znaczeniu. Europa straciła swego Najdostojniejszego Reprezentanta. Nie sposób prawie pod pierwszem wrażeniem objąć całokształt dziejów, zakreślony berłem Zmarłego. Niema pamięci, niema przenikliwości, któraby należycie znaczenie historyczne tej postaci po dziś ujęła. Był za życia dla nas starcem, dzisiaj to już nie zmarły starzec, ale Olbrzym. I tak im dalej odchodzić będzie od nas człowiek żywy, tem bardziej rósć będzie w perspektywie dziejowej i przybliżać się do nas człowiek historyczny i to nad miarę wielki i bezprzykładny tem, co przeżył, co przetrwał i przeboleł.

Wśród łuny pożarów zasiadał w roku 1848. jako ośmnaścieletni młodzieniec na tronie, wśród niepojętej pożogi zeszedł starcem z widowni — On Monarcha dobroci — Księżę pokoju. Gdy młodzieńcem wstępował na stopnie tronu, Europa budziła się z ciężkiego snu, jaki przygniótł jej powieki od czasu, gdy „Święte przymierze“ bezwzględna reakcją zamykało epokę rewolucji francuskiej. Budziła się wiosna narodów. Przez jedną chwilę tylko odżył jeszcze okres absolutyzmu, aby zejść na zawsze w cień przed rozumną swobodą. A potem świat zaczął pędzić naprzód z rosnącą szybkością. Śpieszył tak, jakby chciał nadrobić czas stracony. Kula ziemi zaczęła maleć, części świata zbliżyły się do siebie pracą myśli ludzkiej. Z zamku cesarskiego w Wiedniu patrzył na ten ogrom rozwoju Monarchia Austro-Węgier i przykładał rękę niestrudzenie, a mądrze do tej pracy wieku. Zmieniało się naokół wszystko niemal że błyskawicznie i z czarodziejską szybkością. Padały stare doktryny rządzenia, rodziły się państwa, z cieniów dziejowych wynurzały się ludy zapomniane, przesuwaly się na mapach granice władzy i przesuwaly się granice możliwości, jakie natura po wieki, zdawało się, zakreśliła ludzkiemu ramieniu. Myśl nasza więc, gdy chce objąć okres panowania Zgasłego Monarchy, musi przebiec tę przestrzeń dziejową, jaką świat zatoczył od absolutyzmu do powszechnego głosowania. Po tej drodze biegło i życie Monarchii, a że poszybowało ku rozkwitowi na zewnątrz i wewnątrz, ku spełnieniu misji historycznej, tego państwa i ku poważnemu stanowisku w radzie świata, to tajemnica umysłu i serca ś. p. Franciszka Józefa. Od początku do końca był On z tą Europą, z tym światem nowych pojęć, nowych prądów, nowych potrzeb w zgodzie; ducha wszystkich tych prądów, jak nikt inny z rówieśnych mu władców, pojmował, a z tem wszystkiem ani na chwilę nie przestawał być świadomym swego dostojęstwa, dziedzicem Habsburgów, przedstawicielem najstarszej dynastji w Europie. Spełniło się przez Jego rozum zadanie, jakie Opatrzność wyznaczyła tej Monarchji, przeznaczonej na ostoję ludów. Drobnemi w perspektywie dziejowej będą tarcia i starcia, jakie zapisywała kronika codzienna państwa. W ogólnej linii rozwoju, jakie wykreśli dziejopisarz, będą to odchylenia i drgnienia, prawie niedostrzegalne gołem okiem. Jako obraz graficzny rozwoju tego państwa pozostanie wyrazisty szlak w górę. Mi-

mo długoletnich tarć i walk wśród narodowości, mimo trudności, wynikających z ustroju dualistycznego Monarchji, mimo groźnych konfliktów w pojedynczych krajach, ubezwładniających normalne funkcjonowanie ciał prawodawczych, zdołał Monarcha sędziwy mądrością swą niezrównaną, sprawiedliwością i umiarkowaniem nie tylko utrzymać skołataną nawę państwa, ale osiągnął tak spoisłą jedność swych różnojęzycznych terytoriów, że chociaż wojna obecna podpłynęła pod fundamentami tej budowy krwawą powodzią, nie zdołała jej przecież podmuścić. — Idea kompromisu, jako najważniejszego instrumentu współżycia, idea wyrównywania różnic—to najwyższa idea polityczna ś. p. cesarza Franciszka Józefa I. Są władcy, którym los daje nie sam tylko podziw u ludów, ale i miłość. Gdy przyjdą wielkie próby dziejowe, wówczas okazuje się, że nikt nie zakłada podwalin swej władzy tak głęboko, jak ten, kto wziął na nie jako materiał ufność i serca obywateli. Długo trwa pamięć królów, którzy dzierżyli berło ze stali, ale dłużej i serdeczniej snują się w pamięci ludu legendy o dobrym władcy, o człowieku na tronie. Wśród tych legend wspomnienie o Cesarzu Franciszku Józefie będzie trwałem i szlachetnem. Świat podziwiał ten rzadki, bo tak głęboko odczuty, stosunek między koroną a ludami. — Wśród tragedji dziejowej, jakie ludzkość rzadko zapisuje, zeszedł ze świata Cesarz Franciszek Józef I. Tragicznem jest, że na takim momencie dziejowym kończy się ziemska wędrówka Władcy, w którym świat widział ostoję pokoju. Do tylu boleści, które życie Jego osobiste otaczały majestatem cierpienia, przyszła i ta jeszcze. Świat wbrew Jego woli dostał się między tryby maszyny wojennej i nad trumną Cesarza, który życie chciał poświęcić błogosławieństwu pokoju, odzywają się dzisiaj salwą żałobną armaty od Alp do Bałtyku, od Sommy po Dźwinę. Monarchia walczy o swój byt, a wszystkie ludy stanęły do szeregu.

Wśród tych ludów są i Polacy, bo część Ojczyzny naszej znalazła się przy tem państwie, gdy byt Rzeczypospolitej przeżywał się tragedją rozbiorów. I jeżeli trzeba przykładu mądrości twórczej, jaka kierowała czynami Zmarłego Władcy, to stosunek Jego do nas jest takim przykładem.

Gdy wstępował na tron wszechwładnie panował w Galicyi obcy urzędnik, w obcej mowie sprawujący rządy, obcy sędzia sądził ludność w niezrozumiałym dla niej języku, obcy

ludności język był językiem szkół — nie czuł Polak, że po własnej stąpa ziemi. A w chwili śmierci Jego tą Galicyą rządzą Polacy urzędnicy, jej mieszkańców sądzą Polacy sędziowie, Polacy są nauczycielami młodzieży — polska mowa rozbrzmiewa wszędzie. I z tej ludności polskiej Galicyi wyszła koncepcja odbudowania Polski w oparciu o tron Habsburgów, tej ludności polskiej młodzież pośpieszyła do polskich Legionów, które z Austryą się związały, oddały się w opiekę Cesarza. On dał nam samorząd myśli narodowej i warsztat stworzył dla naszej przyszłości; za to zdobył w nas ostoję dla swych rządów, wspartą o takie podwaliny rozumu i uczucia, że w tem państwie widzieliśmy nietylko przyszłość naszej dzielnicy, ale ujrzeliśmy przyszłość narodu. Stało się to przedewszystkiem dzięki wielkopomnemu aktowi z dnia 5. listopada 1916 r., dzięki aktowi, który też był ostatnim wielkim czynem Wielkiego Monarchy. Dziś, gdy oczekujemy realizacyi owego manifestu niema już. niestety, między żyjącymi jego głównego autora, niema już ś. p. Cesarza. najszczerzego rzecznika naszej sprawy. Władzę rozległych dzierżaw wśród rozgłośnego bicia pogrzebowych dzwonów wiodą na miejsce spoczynku reprezentanci wszystkich ludów Monarchii. W żałobnej uroczystości i my tu udział bierzemy i Stwórcę błagamy o wieczny dla Niego odpoczynek.

II. WYKŁAD

o ś. p. **HENRYKU SIENKIEWICZU**,

wyłożony podczas uroczystego poranka dnia 6. grudnia 1916. r.
przez prof. **J. Leśniaka.**

(W skróceniu.)

Nieomal w dniu, kiedy nad częścią szkieletu dawnej Rzeczypospolitej polskiej rozległy się „zmartwychwstania słowa“ :

„Kości spróchniałe, powstańcie z mogiły,
Przywdziejcie ducha i ciało i siły“ —

prawie w chwili, o której czytamy i słyszymy, że była wielką godziną dziejów, zdała od ojczyściej rubieży, w wyłaniającą się zorzę lepszej doli okiem gasnącem wpatrzony, zmarł Henryk Sienkiewicz. Po dziękczynnem »Te Deum«, co z świętyń naszych chórem potężnym biło pod strop polskiego nieba, rozszlochała się znów zrosła z nami pieśń *Requiem*. To prośba błagalna o spokój wiekuisty dla Męża w służbie narodowej spracowanego.

Ś. p. Henryk Sienkiewicz szeroki swemu działaniu zakreślił program. Jego »służba boża«, jak zwał pracę narodową dwoma dążyła szlakami. Ojczyźnie poświęcił znakomite pióro, jej złożył w ofierze swój trud obywatelski, jako wymowny rzecznik jej cierpień wobec oświeconej Europy i jako filantrop w obecnej wojnie.

Zaczął od pracy literackiej. Aby obraz zasług Jego na niwie piśmiennictwa ojczyzstego był wyrazistszy, należy rysami, choćby ogólnymi, naszkicować tło czasów, które wypełnia jego twórczość. Był blisko dwudziestoletnim młodzieńcem, gdy naród nadmiarem cierpienia zrozpaczony, powstaniem z roku 1863. „rozpłomienił święty hunt“, aby po zawiedzionych nadziejach stoczyć się na dno okrutniejszej jeszcze niedoli. Zamiast rychłego świtu wolności, zapowiadanego przez całą ideologię romantyczną, znów zaskrzypiały szubienice, znów się wypełniły katorgi, znów konfiskaty zmniejszyły stan posiadania polskiego; zamiast chwalebego przodownictwa Polski w dziejach ludów, obiecywanego przez trójcę poetów — zimna Europa ujrzała znów śmiertelnie blade oblicze trzeciego pielgrzymstwa polskiego. Ale tragiczniejszy od tej nędzy materialnej stawał się stan zbiorowej duszy. Szatan zwątpienia i niewiary czarne swe

blony z szelestem rozpościerał nad biedną polską ziemią. Rozumowano: ponieważ wieszczę glorię przyszłej Polski na podwalinach sprawiedliwości bożej wznosili, a te wieszczzenia wskutek upadku powstania kryształowym gmachem kłamstwa się okazały,— przeto i nadzieja niepodległości i sprawiedliwość boska i Bóg sam złudą jest tylko. — Równocześnie z szczęśliwszych krajów Zachodu przywędrowały do nas echa o rozwoju nauk filozoficznych i socyologicznych, które tam bezprzecznie taczkę wiedzy naprzód popchnęły, u nas niestety, rozgościwszy się nie w porę, większy jeno ferment i rozkład wywołały. Strzępy teorii materialistycznych, które jedyńowładcze berło w królestwie myśli rozumowi tylko i doświadczeniu przyznały, rugując wszelką wiarę i objawienie, rozszerzyły się u nas pod nazwą pozytywizmu.— Płytki a gadatliwi pozytywiści warszawscy z łoskotem frazesów zaczęli burzyć »przeszłości ołtarze«, które mogły być ostoją i pociechą wypadkami politycznymi skołatanych serc polskich. Pod wpływem doktryn socjalizmu jednolite do niedawna uczucie patryotyczne, a więc cały naród obejmujące, rozprysło się teraz na modne, ale drobne afekta ku pewnym warstwom tylko z pominięciem kasty szlacheckiej. Jedni zajęli się chłopem tylko, drudzy wyrobnikiem, inni dołączyła. Wkrótce niektórzy historycy sięgnęli do najboleśniejszych trzewi życia dawnej Polski; zniesławiono nietylko przeszłość ale opluto brutalnie nawet krew i męczeństwo dwóch powstań ostatnich. W lat kilkanaście po tej wiwisekcyi przeszłości, gdy już w literaturze ujawniać się począł zrazu nieśmiały zwrot ku ideałom podeptanym, zjawił się »samozwańczy arcykapłan nowej sztuki« (Stanisław Przybyszewski) i z teatralnym patosem wygłosił: »Sztuka patryotyzm, sztuka mająca jakiś cel moralny, przestaje być sztuką, a staje się biblia pauperum dla ludzi, którzy nie umieją myśleć.« To credo literackie zrodziło polski dekadentyzm, dziwaczny w płodach piśmiennych, a w życiu nieraz ohydny. Wytworzyła się denerwująca atmosfera; marniały młode siły w wyrafinowanym epikureizmie. A przecież więcej niż kiedykolwiek indziej trzeba było narodowi skupienia koło ogniska jednego ideału, trzeba było tężyzny moralnej i mocy, bo w Królestwie Polskiem zaciekle tępiono żywioł polski, a nad rodową kolebką naszą w Poznańskim rozległ się twardy rozkaz: »wydziedziczyć«, podniósł się we Wrześni płacz polskich niewiniątek.

Tak ponure jest tło stosunków politycznych, umysłowych i obyczajowych, które geniusz Sienkiewicza, niby strugami promieni, rozjaśniał swemi dziełami. Zrazu, hołdując ówczesnej programowej robocie, wydał kilka obrazków treści ludowej. Do nich należą: Szkice węglem, Za chlebem, Janko muzykant, Bartek zwycięzca. Wrótce jednak, jak sam wyznaje, »uczul niesmak do nowelek, do bohaterów filiputów, do rozczulania się na kwincie zacienko brzmiącej, do swoich i cudzych utworów tego rodzaju — powiedział sobie *iam satis* i spróbował na świeżą nutę«. Czarodziejską karmią koryfeuszów poezji romantyczno-narodowej wychowany, po chwilowem o barwnej przeszłości zapomnieniu, dla niej się obudził i znakomitą w stylu XVII. wieku skreśloną »Niewolą tatarską« z tradycją narodową sojusz zadzierżgnął. Tu z miłością wypieścił ideał, „niezlomnego szlachcica“ polskiego, który jako jeniec tatarski, mimo groźb i prośb, wiary się nie wyparł, ani przed chanem czoła nie schylił. Za ów hart prawie na śmierć zasieczony, omdlał wśród wizyi o Polsce, a gdy zmysły odzyskał, wykupiony z niewoli, wracał do Ojczyzny. Urywek ten, sławiący starszszlachecką cnotę, jest zarodkiem wielkich powieści historycznych, w których Sienkiewicz, wysoko podniósłszy przesławny porządek Czarnieckich, Kordeckich, Sobieskich, Jagiellów, odnowił przywierze z tradycją. W roku 1883. piśmna polskie zaczęły druk Trylogii, otwierając przytępionej żrenicy polskiej daleką, w głąb XVII. wieku sięgającą perspektywę. Wrażenie tego malowniczego tryptyku w społeczeństwie polkiem było niesłychane. Karty Trylogii, z zapalem czytane przez wielkich i maluczkich, spełniły szczytną tendencję twórcy: »pokrzepiły upadłe serca«, wlały strumień zdrowej krwi w stygnący puls polskiej duszy. Jak pieśni starego Homera dla synów Grecyi, tak Trylogia stała się księgą wychowawczą ostatnich naszych pokoleń i jak tamte pod Maraton, pod Salaminę, tak ta, budząc rycerskie instynkty, w Karpaty i na Wołyń po wawrzyn zwycięski powiodła młodź naszą. W olśniewalącym blasku Trylogii zbladły już późniejsze powieści historyczne Sienkiewicza: Krzyżacy i Na polu chwały. Po Trylogii nadspodziewanie przerzucił się Sienkiewicz na pole powieści współczesnej niejako z zamiarem zestawienia bujnej przeszłości z wyszarzałą prozą bieżących lat. W powieściach: Bez dogmatu i Rodzina Połanieckich dał wizerunek duchowej rozterki i moralnego upadku młodszej gene-

racyi, upadku wywołanego zanikiem ideałów. Wyobrazicielem szukania prawdy i światła, a równocześnie zstępowania w ciemność bez wyjścia, jest Leon Płoszowski, główna figura powieści »Bez dogmatu«, człowiek bez jakiegokolwiek *credo*, czy to religijnego, czy narodowego, czy też społecznego. Gorgijski splot, krępujących mózg jego pytań, na które mimo arsenału wiedzy pozytywnej odpowiedzieć nie może, rozrywa wystrzałem z pistoletu. Łoskot tej »przeklętej broni ognistej« słychać również w »Rodzinie Połanieckich«. Strzela do siebie utalentowany poeta Zawiłłowski, nie mając mocy wyrwać się z sieci nieszczęśliwej miłości i życia wytyczyć innych, w dalsze horyzonty wiodących drogowskazów, — ginie samobójczo Bukacki, schyłkowiec, wyczerpany mętną rozkoszą, w której całkowicie rozłożyła się jego dusza.

Zdejmowanie obrazów z współczesnego, anemicznego życia wkrótce znużyło umysł mistrza — zapragnął barw, ruchu, kształtów posągowych, które tak genialnie odtwarzać umiał, obejrzał się za wielką myślą. Twórcza wyobraźnia, wsparłszy się na gruncie głębokich studyów przygotowawczych, znalazła to wszystko w czasach, kiedy Rzym Cezarów w szaleństwie ale wspaniale i z przepychem znikął z powierzchni dziejów, a chrystyanizm, rodząc się w bólu i męce, zapalał w ogrojcach Nerona świeczniki zbawczej prawdy. »Quo vadis« jest zenitem twórczości Sienkiewicza. Wkrótce zyskało ono rozgłos światowy: przełożone na 20 języków i entuzjastycznie ocenione przez obcych znawców literatury spowodowało przekład wszystkich pism Sienkiewicza. Znaczenie tej powieści dla Polski jest epokowe; ona przypomniała światu, że żyjemy i że dzięki kulturze umysłowej mamy prawo do życia. Można za tem do jej autora odnieść słowa Orzechowskiego, wypowiedziane przed czterystu blisko laty o Kromerze, jako autorze słynnej »Polonii« :

„On objawił nas światu; co za lud jesteśmy, ludziom obcym ukazał. Mniemali przedtem postronni ludzie, aby Polonia była miasto jakieś tak, jako jest Bononia we Włoszech miasto jedno, czegośmy się po świecie jeżdżąc, nasłuchawali dosyć. Oświecił nas Bóg jego piórem, zalecił nas obcym krajom tak, że nas dziś ludzie nie mają za sprosne i niewyćwiczone, jako przedtem nas mieli, ale nas kładą między ludźmi wybornymi rozumy, obyczajami i naukami«.

Zyskawszy światowe nazwisko, stawszy się niejako urzędowym przedstawicielem umysłowości polskiej na widowni międzynarodowej, podjął Sienkiewicz jak najszerzej pojętą pracę obywatelską. W sprawach wielkiej doniosłości dla społeczeństwa zabierał głos, zawsze z wielkim taktem. Więc napiętnował nieczne praktyki biurokracji rosyjskiej w »Otwartym liście do ministra rosyjskiego«. Więc zredagował i rozesłał ankietę do najwybitniejszych mężów nauki i sztuki europejskiej o wywłaszczeniu w poznańskim i martyrologii dzieci polskich. W tej bolesnej kwestyi ogłosił »List otwarty do J. C. M. Wilhelma II.«, z powodu tejże samej sprawy Niemce, baronowej Suttner na propozycję podpisania odezwy do wszystkich »wspaniałomyślnych dusz w Anglii«, aby starały się zapobiedz wojnie boersko angielskiej, odpowiedział między innymi: »Oczy wasze błąkają się po przestworzach oceanu i wzrok wasz leci na krańce ziemi, a przecież poznańskie i Śląsk leżą tuż obok was »Bo przecież to nie chodzi o garść osadników, przybyłych z za morza, ale o naród zasłużony ludzkości i tak na swej ziemi odwieczny, że ta ziemia to proch kości i ciał jego pokoleń«. Koroną działalności obywatelskiej ś. p. Henryka Sienkiewicza stanowi założenie komitetu ratunkowego w Vevey i gorący apel do wszystkich narodów, wzywający do ofiar na otarcie łez ludności polskiej, tak srodze doświadczonej dziełami toczącej się wojny.

Wśród błogosławionej, zbożnej pracy z »łąki żywota«, na której rozplenił i wyhodował bujne kwiaty — nieśmiertelniki podniosłych uczuć, myśli i wskazań dla narodu, przeszedł w srebrzystą poświatę »drugiej łąki«, o której przed laty niewiele z głębokim przekonaniem pisał, że jest łąką ukojenia, gdzie po trudach życia »śni się sen błogi, nieprzespany«!! Pochód Jego ku wrotom tych zaświatów, jak z dumą czytaliśmy, był tryumfalny, był iście królewski!!... Mistrza prozy polskiej, olśnieni majestatem Jego ducha, odprowadzali przedstawiciele zachodnich państw. To hołd Europy dla jednego z największych Synów naszej Ojczyzny, to mimowolne uderzenie czołem przed podnoszącą się już na przyszłą chwałę Polską.

Cześć i niegasnąca sława epokowemu Mężowi!

III.

Skład Grona nauczycielskiego przy końcu roku szkolnego 1916/17.*A) Dla nauki przedmiotów obowiązkowych :*

1. **Szydłowski Józef**, dyrektor, członek c. k. Rady szkolnej okręgowej w Ropczycach, delegat Wydziału powiatowego do Rady szkolnej miejscowej w Dębicy, delegat Wydziału krajowego do Wydziału szkoły przemysłowej w Dębicy; uczył propedeutyki filozofii w kl. VIII. tygodniowo godzin 2.
2. **Ks. Ardan Włodzimierz**, profesor c. k. gimnazjum w Sokalu, zawiadowca gabinetu fizykalnego, gospodarz kl. IV. A., uczył matematyki w klasach III. A., IV. A. B., VII. i VIII. razem tygodniowo godzin 22.
3. **Borcowski Teodozy**, profesor VIII. rangi c. k. szkoły realnej w Śniatynie, uczył kaligrafii w kl. I. A., B., rysunku odręcznego w kl. I. A. B., II., III. A. B., IV. A. B., V.; tyg. godzin 20.
4. **Dorożyński Arseni**, profesor VIII. rangi, pełni służbę wojskową.
5. **Goldschlag Marek**, dr filozofii, profesor c. k. gimnazjum w Brzeżanach, gospodarz kl. III. B., uczył języka niemieckiego w klasach III. A. B., VI. VII. i VIII.; razem tygodniowo godzin 20.
6. **Kalitowski Michał**, profesor VIII. rangi, przydzielony do c. k. I. gimn. w Tarnowie.
7. **Ks. Kotfis Błażej**, profesor VIII. rangi, pełni jako kapelan służbę wojskową.
8. **Kozłowski Jan**, profesor, zawiadowca gabinetu przyrodniczego, uczył matematyki w kl. I. A., historii naturalnej w klasach I. A. B., II., III. A. B., V., VI.; razem tygodniowo godzin 18.
9. **Leśniak Jan**, rzeczywisty nauczyciel, zawiadowca bibliotek: a) polskiej dla uczniów, b) nauczycielskiej, gospodarz kl. VIII., uczył języka łacińskiego w klasie III. A., polskiego w klasach V., VI., VII. i VIII.; razem tygodniowo godzin 19.
10. **Lilien Henryk**, dr. filozofii, profesor, zawiadowca gabinetu dla historii sztuki, gospodarz klasy VI., uczył języka łacińskiego w klasach VI. VII. VIII., języka greckiego w klasach

- III. B, VII.; propedeutyki filozofii w klasie VII.; razem tygodniowo godzin 26.
11. **Migdał Antoni**, profesor VIII. rangi, c. i k. nadporucznik, pełni czynną służbę wojskową.
 12. **Müller Fryderyk**, profesor VIII. rangi, przydzielony do c. k. II. szk. realnej w Krakowie.
 13. **Radomski Michał**, profesor VIII. rangi, przydzielony do c. k. III. gimn. w Krakowie.
 14. **Rawicz-Rojek Tadeusz**, rzeczywisty nauczyciel, pełni czynną służbę wojskową.
 15. **Staroń Michał**, profesor, gospodarz klasy VI., uczył historii i geografii w klasach II., III. A., V., VI., VII., VIII.; razem tygodniowo godzin 23.
 16. **Szafran Tomasz**, profesor VII. rangi c. k. gimnazjum w Brzeżanach, gospodarz kl. III. A., uczył języka łacińskiego w kl. I. A., IV. B., greck. w kl. III. A. i IV. B, V.; razem tygodniowo godzin 26.
 17. **Wyrobek Józef**, profesor VIII. rangi, zawiadowca gabinetu geogr., uczył historii i geografii w kl. I. A. B., IV. A. B.; tygodniowo godzin 16.
 18. **Czyżewski Tytus**, zastępca nauczyciela, na urlopie.
 19. **Kita Ludwik**, egzam. zast. nauczyciela, gospod. klasy II., uczył jęz. polsk. w kl. II., matematyki w kl. I. B., II, III. B., V., VI., VII. i VIII., razem tygodniowo godzin 24.
 20. **Kozierowski Kazimierz**, egzam. zast. naucz., gospodarz kl. IV. B., uczył jęz. polsk. w kl. I. B., III. A. B., IV. A. B., niemiec. w kl. IV. B.; tygodniowo godzin 19.
 21. **Mydlarczyk Stanisław**, egz. zastępca naucz., zawiadowca bibl. ubogich uczniów, gosp. kl. V. uczył: jęz. polsk. w kl. I. A, języka łac. w kl. II., III. B. V., greck. w kl. IV. A., razem tygodniowo godzin 25.
 22. **Nycz Franciszek**, egz. zastępca nauczyciela, pełni czynną służbę wojskową.
 23. **Ks. Rejowski Andrzej**, zastępca nauczyciela religii, exhortator Zakładu, uczył religii w klasach I.—VIII.; razem tygodniowo godzin 18.
 24. **Türschmid Edward**, egz. zastępca nauczyciela, na urlopie.
 25. **Wójtowicz Stanisław**, zastępca nauczyciela, gospodarz klasy I. B., uczył jęz. łac. w kl. I. B., IV. A, greck. w kl. VI., VIII.; razem tygodniowo godzin 22.

26. **Wróbel Antoni**, egz. zastępca nauczyciela, zawiadowca biblioteki niemieckiej dla młodzieży, gospodarz klasy I. A., uczył języka niemiec. w kl. I. A. B., II., IV. A., V., historii i geografii w kl. III. B.; tygodniowo godzin 26.

B) Dla nauki religii mojżeszowej.

Wallach Mojżesz, nauczyciel religii mojżeszowej w szkołach ludowych w Dębicy, uczył religii mojżeszowej w czterech oddziałach, tygodniowo godzin 4.

C) Dla nauki przedmiotu względnie obowiązkowego.

Ks. Ardan Włodzimierz, j. w., uczył języka ruskiego w kl. od IV. począwszy, w 3 oddziałach, razem 6 godzin tygodniowo.

D) Dla nauki przedmiotów nadobowiązkowych.

1. **Kita Ludwik**, j. w., uczył gimnastyki w I. i II. oddziale po 2 godziny tygodniowo; razem tygodniowo godzin 4.
2. **Kozłowski Jan**, j. w., uczył gimnastyki w III. i IV. oddziale po 2 godziny tygodniowo, razem tygodniowo godz. 4.
3. **Mydlarczyk Stanisław**, j. w. uczył śpiewu w 2 oddziałach; razem tygodniowo godzin 4.

IV.

Zmiany w składzie Grona nauczycielskiego w ciągu roku szkolnego 1916/17.

C. k. Rada szkolna krajowa

a) przydzieliła:

1. do tutejszego Zakładu: **Teodozego Borczowskiego**, profesora c. k. szkoły realnej w Śniatynie (rozp. 30/8 1916 L. 18034/IV);
2. z tutejszego Zakładu:
 - a) do c. k. I. gimn. w Tarnowie prof. **Michała Kalitowskiego** (rozp. 5/9 1916 L. 13090/IV),
 - b) do c. k. III. gimn. w Krakowie prof. **Michała Radomskiego** na r. 1916 17 (rozporz. 14/9 1916 L. 13560/IV i 23/4 1917 L. 5439/IV),

- c) do c. k. gimn. w Bochni **Stanisława Gładysiewicza** (rozp. 18/9 1916 L. 15807/IV),
 d) do c. k. II. szkoły realn. w Krakowie prof. **Fryderyka Müllera** (rozp. 13/10 1916 L. 22292/IV i 10/2 1917 L. 2305/IV);

b) przeniósła:

1. do tut. Zakładu egzamin. zast. naucz. **Kazimierza Kozierowskiego** z c. k. I. gimn. w Rzeszowie (rozporz. 31/11 1916 L. 22945/IV),
2. z tut. Zakładu do c. k. gimn. w Mielcu zast. naucz. **Antoniego Drwięę** (rozp. z 1/9 1916 L. 18682/IV);

c) udzieliła urlopu:

1. celem poratowania zdrowia zast. naucz. **Tytusowi Czyżewskiemu** (rozp. 30/8 1916 L. 18034/IV i 24/3 1917 L. 629/IV),
2. celem pełnienia obowiązków naucz. w seminarjum naucz. T. Sz. L. w Białej **Edwardowi Türschmidowi** na r. 1916/17 (rozp. 31/8 1916 L. 17315/IV),
3. celem poratowania zdrowia **Stanisławowi Gładysiewiczowi** na I. półr. (rozp. 15/9 1916 L. 18952/IV);

d) przyznała:

1. prof. **Antoniemu Migdałowi** II. dodat. 5 letni (rozp. 19/6 1916 L. 11924),
2. prof. **Ks. Błażejowi Kotfisowi** III. dodat. 5-letni (rozp. 28/8 1916 L. 18436/IV),
3. prof. **Janowi Kozłowskiemu** od 1/2 1917 II. dodat. 5 letni (rozp. 6/3 1917 L. 3910/IV);

e) nadała:

VIII. rangę prof. **Antoniemu Migdałowi** (rozp. 27/10 1916 L. 21936/IV) i prof. **Teodozemu Borczowskiemu** od 1/10 1916 (rozp. 6/3 1917 L. 23593/IV).

V.

Plan nauki w roku szkolnym 1916/17.

A. Nauka przedmiotów obowiązkowych.

Nauka odbywała się według planu, wydanego rozp. c. k. Rady szkolnej krajowej z 2. VIII. 1909 l. 44242.

W sprawozdaniu niniejszem podaje się tylko wykaz lektury autorów łacińskich i greckich, tudzież tych utworów pol-

skich i niemieckich, które czytano w całości bądź w szkole bądź w domu, a nie są objęte Wypisami — nadto sprawozdanie z nauki kaligrafii w kl. I. i rysunków w kl. I. — V.

a) WYKAZ LEKTURY.

α) Lektura łacińska.

Kl. III. A. i B. Cornelius Nepos: Miltiades, Themistocles, Cimon, Aristides, Curtius Rufus: Hist. Alex. M. w wyborze.

Kl. IV. C. Julii Caesaris Commentarii de bello Gallico lib. I, IV., VI.

Kl. V. Ovidius: I. Ex libris Metamorphoseon czytano ustępy: 1. Describuntur quattuor humani generis aetates. 2. Diluvium. 3. Deucalion et Pyrrha. 4. Niobe. II. Ex libris Fastorum: 1. De Hercule et Caco. 2. Arion a delphino servatur. 3. De Fabiorum ad Cremeram interitu. 4) De Romulo Quirino. III. Ex libris Tristium: 1. De ultima, quam Ovidius Romae transegit, nocte. 2. Ovidius de vita sua. Livius: Ab urbe condita lib. 1. (w wyjątkach.) Prywatna lektura: Livius lib. II.

Kl. VI. Sallustius: Bellum Catilinae (w wyborze). Bellum Iugurthinum (pryw.) Cicero: I. Oratio in Catilinam. Vergilius: Aeneidos lib. I. Sielanki I. i IX., Georgica: Laudes Italiae; laudes vitae rusticae.

Kl. VII. Vergilius: Aeneidos lib. VI. Cicero: De imperio Cn. Pompei, Laelius: De amicitia (kurs). Plinius: Listy (wybór.)

Kl. VIII. Horatii carmina: Wybór z ksiąg I. — IV. Epod. 1, 9. Satir. I: 1. 9. II. 6. Epist. I: 1. 2. 3., De arte poetica (pryw.) Taciti annal. I: I. c. 1 — 30, 1: XV. 30 — 46; Hist. III. 1 — 30 (wyb.), Germania (pryw.)

β) Lektura grecka.

Kl. V. Xenofont: Anabasis: 7 ustępów: Cyropaedia (wyb.) Homer: Ilias ks. I.

Kl. VI. Homer: Ilias. Przeczytano w całości ks. III., VI., XVIII. (cz. II.), XIX. (dom.) XXII, Herodot (w wyborze.)

Kl. VII. Demosthenes: III. mowa przeciw Filipowi. Homer: Odys. I, V., IX., XI. Odys. XXII. (kurs) Plutarch: Cicero (pryw.) Demosthenes: (wyb.)

Kl. VIII.. Plato: Apologia, Protagoras. Sofokles: Antyгона.

γ) Lektura polska.

Kl. V. Mickiewicz: Pan Tadeusz. Szekspir: Makbet. Fredro: Zemsta.

Kl. VI. Kochanowski: Odprawa posłów greckich; Treny. Pasek: Pamiętniki. Krasicki: Przypadki Doświadczyńskiego cz. I.

Kl. VII. Zabłocki: Fireyk w zalotach. Niemcewicz: Powrót Posła. Mickiewicz: Dziady wileńskie (I. II. IV.); Dziady drezdeńskie (III.); Kourad Wallenrod; Sonety krymskie. Malczewski: Marya. Gószczyński: Zamek kaniowski; Sobótka.

Kl. VIII. Słowacki: Kordyan; Balladyna; Anelli; Lilla Weneda; Beniowski; Król Duch, rapsod I. Krasiński: Nieboska Komedia; Irydyon; Przedświt; Psalm przyszłości. Fredro: Śluby panińskie. Prus: Placówka. Wyspiański: Wesele.

δ) Lektura niemiecka.

Kl. VII. Schiller: Jungfrau von Orleans; Braut von Messina; Goethe: Egmont; Lessing: Minna von Barnhelm.

Kl. VIII. Schiller: Wallenstein (I., II. i III.). Szekspir: Hamlet.

b) KALIGRAFIA.

Udzielano nauki w jednej godzinie tygodniowo w kl. I. A. i B. przez cały rok. Ćwiczone systematycznie w piśmie polskim i niemieckim według wzorów, pisanych przez nauczyciela na tablicy.

c) RYSUNKI ODRĘCZNE.

Nauka rysunków odręcznych odbywała się w b. roku szkol. w klasach I.—V.

W kl. I. Naukę rozpoczęto ćwiczeniami rozmachowymi na łatwych motywach ornamentów swojskich i obcych, następnie rysowano liście z natury i stylizowane i przedmioty z otoczenia w konturach.

W kl. II. Po objaśnieniu zjawisk perspektywy rysowano w perspektywie przedmioty graniaste z oznaczeniem mocy cienia własnego i rzuconego. Naukę tę przeplatano rysunkiem płaskim i ćwiczeniem w nakładaniu barwami.

W kl. III. Rysowano przedmioty graniaste i okrągłe w perspektywie pojedynczo w grupach, ćwiczone w cieniowaniu węglem, ołówkiem i kredą kolorową, nadto malowano liście, pióra, motyle. Od czasu do czasu przeplatano tę naukę rysunkiem ornamentu płaskiego.

W kl. IV. i V. Rozszerzono materiał naukowy z zakresu rysowania z natury na przedmioty przemysłu artystycznego, ustawiane pojedyn-

czo i w grupach. Do wykończenia wzorów używano ołówka, pendzla, węgla, kredy kolorowej.

d) NAUKA RELIGII MOJŻESZOWEJ.

I. oddz. (I. i II.) Historia biblijna do podziału Państwa. Objasnienia Dekalogu Święta i posty. Modlitwa poranna i wieczorna i Błogosławieństwa.

II. oddz. (III. i IV.) Historia biblijna od podziału Państwa aż do jego upadku. Najważniejsze przepisy ceremonialne i rytualne. Modlitwa na sobotę i święta.

III. oddz. (V. i VI.) Historia Żydów po upadku Państwa. Wybór ustępów z Pentateuchu i Proroków z objaśnieniami pod względem treści i historii.

IV. oddz. (VII. i VIII.) Życiorysy sławnych mężów. Etyka na podstawie dwóch pierwszych rozdziałów Przypowieści Ojców „Pirke Abot“.

B. Nauka języka ruskiego jako przedmiotu względnie obowiązkowego.

Nauka odbywała się na trzech kursach po dwie godziny tygodniowo podług planu A.

Kurs I. Z gramatyki przerobiono głosownię i odmianę wyrazów. Składnię omawiano przygodnie. Z Wypisów B. Łepkiego przeczytano 20 ustępów. Ćwiczenia w pisaniu: początkowo na każdej leceyi, później co druga leceya krótki dyktat.

Kurs II. Z gramatyki powtarzano odmianę wyrazów i przerobiono składnię (przygodnie). Z Wypisów Al. Barwińskiego »Wyjímky z naroduji literatury XIX. wiku cz. I.« czytano dzieła celniczych pisarzy do Szewczenki włącznie wraz z podaniem krótkiej biografii autorów. Życiorys Szewczenki wzięto dokładnie. Zadania szk. pisano dwa razy w miesiącu.

Kurs III. Z gramatyki omawiano przygodnie ważniejsze wiadomości. Z wypisów Al. Barwińskiego j. w. cz. II., przy odpowiednich objaśnieniach literacko-historycznych, czytano w wyimkach dzieła niektórych pisarzy od Kulisza począwszy. Zadania szkolne dwa razy na miesiąc.

C. Nauka przedmiotów nadobowiązkowych.

1. Nauka gimnastyki.

Nauka odbywała się w czterech oddziałach po dwie godziny tygodniowo.

Oddział I. i II. W dniach pogodnych odbywała się nauka na wolnem powietrzu, w dni niepogodne w sali gimnastycznej. Według systemu Linga przerabiano ćwiczenia wolne, skoki, biegi, gry i zabawy, odbywano musztrę i wycieczki; natomiast na przyrządach nie ćwiczano z powodu zniszczenia przyrządów podczas inwazyi.

Oddział III. i IV. Ćwiczenia parterowe, wolne, laskami i ciężarkami, musztra, a z lekkiej atletyki skok w dal, w wyż, rzut dyskiem i oszczepem, nadto ćwiczenia wojskowe.

2. Nauka śpiewu.

Odbywała się w 2 oddziałach w 4 godzinach tygodniowo.

W oddz. I. Uczniowie poznali wartość nut, znaki muzyczne i dynamiczne, gamę diatoniczną i interwały, nadto przerabiali jednogłosowe ćwiczenia praktyczne.

W oddz. II. Uczniowie śpiewali pieśni na chór męski z organem i à capella, treści religijnej i świeckiej na uroczystościach i na nabożeństwach, urządzanych przez zakład. W kościele wykonywano msze: Gounoda, Schweitzera, Singenbergera, Szafranca, pieśni adwentowe, kolendy, wielkopostne, wielkanocne i okolicznościowe. W ostatnim okresie r. szk. śpiewali uczniowie pieśni na chór mieszany.

V.

Tematy wypracowań piśmiennych.

a) w języku polskim .

KLASA V. 1. (dom.) Przechadzka jesienią za miasto. 2. (szkol.) Dwór w Soplicowie. 3. (szkol.) Przyroda w „Ojcu zadżumionych.“ 4. (dom.) Bieg rzeki a życie człowieka. 5. (szkol.) Śmierć Fabiuszów nad Kremerą. (Na podstawie Liwiusza i Owidyusza.) 6. (szkol.) Opis któregośkolwiek obrazu z cyklu Grottgera pod napisem „Wojna“. 7. (dom.) Osnowa i forma „pieśni gminnej.“ 8. (szkol.) Wyjaśnić allegoryę w wierszu Asnyka pod napisem „Limba. 9. (dom.) Epopea napoleońska w Panu Tadeuszu. 10. (szkol.) Walka Makbeta z samym sobą i z przeszkodami zewnętrznymi w dążeniu do korony.

KLASA VI. 1. (dom.) Charakterystyka polskiej poezyi średniowiecznej. 2. (szkol.) Jak sobie wyobrażał Rey ideał „pocziwego człowieka“? 3. (szkol.) a) Pochwała życia wiejskiego w „Pieśni o Sobótce“ Kochanowskiego. b) Patryotyzm i prywatna w „Odprawie

posłów greckich.“ 4. (dom.) Pojęcie wolności u pisarzy politycznych XVI. wieku. 5. (szkol.) Charakterystyka Krassusa, Pompejusza i Cezara. (Według „Wojny z Katyliną“ Salustyusza i noweli Sienkiewicza p. t. „Biesiada.“ 6. (szkol.) Rysy swojskie w „Sielankach“ Szymonowicza. 7. (dom.) Wpływ wypraw krzyżowych na rozwój rycerstwa średniowiecznego. 8. (Szkol.) Stan oświaty w Polsce w wieku XVIII. (Według satyry Naruszewicza p. t. Chudy literat.) 9. (dom.) Charakterystyka obyczaju francuskiego w Polsce w wieku XVIII. (Na podstawie „Satyr“ Krasickiego.) 10. (szkol.) Ból patriotyczny w poezji doby stanisławowskiej.

KLASA VII. 1. (dom.) Tendencja satyryczna w „Fircyku“ Zabłockiego. 2. (szkol.) Dwa prądy cywilizacyjne i dwa obozy polityczne w „Powrocie posła“ Niemcewicza. 3. (szkol.) Pierwiastek ludowy i fantastyczny w balladach Mickiewicza. 4. (dom.) Na dziejach powszechnych i historii literatury uzasadnić prawdziwość zdania Mickiewicza :

„Płomień rozgryzie malowane dzieje,
Skarby mieczowi spustoszą złodzieje,
Piośń ujdzie cało«. . . .

5. (szkol.) Krzyżacy w pismach Mickiewicza. 6. (szkol.) O istocie i granicach przyjaźni. (Na podstawie traktatu Cyncerona: »Laelius de amicitia“.) 7. (dom.) Rozwinąć i uzasadnić zdanie Mikołaja Reya: „Zło samo się kasa.“ 8. (szkol.) Nastroj religijno mistyczny w »Dziadach drezdeńskich.“ 9. (dom.) Krajobraz ukraiński w „Maryi“ Malczewskiego. 10. (szk.) Dwa programy estetyczne u świtu naszego romantyzmu. (Na podstawie romancy Mickiewicza „Romantyczność“ i „Śpiewu poety“ Zaleskiego.)

KLASA VIII. 1. (dom.) a) Żywioł refleksyjny w „Maryi“ Malczewskiego, b) „Marya“ Malczewskiego jako poemat narodowy. 2. (szkol.) Wyjaśnić i rozwinąć allegoryę w odzie Horacego: „O navis referent“. (C. I. 14.). 3. (szkol.) Stosunek jednostki do narodu w Kordyanie. 4. (dom.) Słowa Konopnickiej :

„Nie jeno proch my, co z wichrem polata,
Ale i bary dźwignące pól świata«. . . .

wyjaśnić w odniesieniu do młodzieży 5. (szkol.) Mityczna przeszłość Polski w utworach Słowackiego. 6. (szkol.) Ostatnie chwile Augusta. (Według »Roczników« Tacyty.) 7. (szkol.) Program pracy narodowej w „Irydionie“ Krasieńskiego. 8. (szkol.) Dodatni i ujemny wpływ poezji romantyczno-narodowej na społeczeństwo polskie.

b) w języku niemieckim.

KLASA V. 1. (szkol.) Der König und der Landmann. Gedankengang des Gedichtes Seidls. 2. (dom.) Alexander der Grosse als König von Makedonien. Auf Grund der Geschichte. 3. (szkol.) Das römische Haus. 4. (dom.) Sibirien und die sibirische Bahn. 5. (szkol.) Kyffäusersage. 6. Eine Uebersetzung aus dem Polnischen. 7. (dom.) Die Macht der wahren Freundschaft. Nach der Ballade „Die Bürgerschaft.“ 8. (szkol.) Schiller in der Karlsschule. 9 (dom.) Der Kampf zwischen den Horaziern und Kuraziern. 10. (szk.) Das Lied der Erinnyen, Nach Schillers »Die Kraniche des Ibykus.« 11. (dom.) In den Ruinen von Karthago.

KLASA VI. 1. (dom.) Wie entging Reinecke Fuchs den Anfeindungen seiner Gegner? 2. (szk.) Inhalt des Uhland'schen Gedichtes „Roland Schildträger.“ 3. (dom.) Welche Tugenden verherrlicht Schiller in seinem Gedichte „Der Kampf mit dem Drachen? 4. (szk.) Schillers Flucht nach Mannheim. (Auf Grund der Schullektüre.) 5. (dom.) Rom zur Zeit der catilinarischen Verschwörung -- und das alte Rom aus der Zeit der punischen Kriege. 6. (szk.) Der Inhalt des Uhland'schen Gedichtes „Schwäbische Kunde“ ist zu erzählen und mit ähnlichen polnischen Sagen zu vergleichen. 7. (dom.) Die Unbeständigkeit des Glückes nach Uhlands »Das Glück von Edenhall“ und Schillers „Der Ring von Polykrates.« 8. (szk.) Hermanns erste Begegnung mit Dorothea. 9. (dom.) Welche Anregungen verdankt Goethe seinem Strassburger Aufenthalt? 10. (szk.) Welche Bedeutung hat der Brand des Städtchens für die Handlung in Goethes „Hermann und Dorothea.“ 11. (dom.) Parzivals Streben nach dem Gral — ein Bild des menschlichen Strebens nach der Vollkommenheit. 12. (sak.) Das Anwesen des Wirtes „zum goldenen Löwen“ in Goethes „Hermann und Dorothea.“

KLASA VII. 1. (dom.) „Es reichen die Götter dem rüstigen Ringer den rettenden Arm.“ 2. (szk.) Die Exposition in Goethes „Egmont.“ 3. (dom.) Die Bedeutung der Entdeckungen und Erfindungen an der Schwelle der Neuzeit. 4. (szk.) Die Soldatentypen in Lessings „Minna von Barnhelm.“ 5. (dom.) Das Volk in Goethes „Egmont.“ 6. (szk.) Inhalt und Grundgedanke des Schiller'schen Gedichtes „Das verschleierte Bild zu Sais.“ 7. (dom.) Die Lösung des Konfliktes in Lessings „Minna von Barnhelm.“ 8. (szk.) Die Exposition in Schillers „Braut von Messina.“ 9. (dom.) Bürgers „Lenore“ und Mickiewicz' »Uciezka.« 10. (szk.) Die tragische Wendung im Schicksal der Heldin in Schillers »Jungfrau von Orleans.«

KLASA VIII. 1. (dom.) „Im engen Kreis verengert sich der Sinn, Es wächst der Mensch mit seinen grösseren Zwecken.« 2. (szk.) Gedankengang des Goethe'schen Gedichtes »Zueignung.« 3. (dom.) Inwiefern ist „Wallensteins Lager« ein Kulturbild seiner Zeit? 4. (szk.) Des Menschen Freude und Leid. (Nach Schillers „Lied von der Glocke.« 5. (dom.) Die beiden Piccolomini. (Eine vergleichende Charakteristik.) 6. (szk.) Auf welche Weise sucht Hamlet sich von der Wahrheit der Mitteilungen des Geistes zu überzeugen? 7. (dom.) Wie denkt Krasiński über die Zukunft Polens? 8. (szk.) Der tragische Konflikt im Shakespeares „Hamlet.

VII.

Stan zbiorów naukowych.

Stan zbiorów naukowych zakładu, który przed wojną przedstawiał się wcale okazale, uległ przez inwazyję nieprzyjacielską bardzo znacznemu uszczupleniu. Fundusze, jakimi zakład rozporządzał, pozwoliły tylko na uzupełnienie najdotkliwszych luk i na sprawienie przedmiotów najpotrzebniejszych, niezbędnych dla normalnej nauki szkolnej.

Sprawiono:

A.) Do biblioteki:

- 1) nauczycielskiej 17 dzieł naukowych i następujące czasopisma:
 - a) Język polski, b) Muzeum, c) Przegląd powszechny, d) Przewodnik bibliograficzny, e) Petermanns Mitteilungen, f) Zeitschrift f. d. phys. u. chem. Unterricht, g) Zeitschrift f. d. Zeichenunterricht, h) Zeitschrift f. die österr. Gymnasien, i) Rok polski.

2) polskiej uczniów 20 dzieł.

3) niemieckiej uczniów 7 dziełek.

B.) Do gabinetu geografii i historii 1 mapę, 1 Atlas geograf. statyst. Polski Dra E. Romera (2 egz.), 1. seryę (12 obrazów) Znakomości Polski, 1 obraz „Olympia starożytna.«

C.) Do gabinetu zbiorów do nauki fizyki i chemii 11 przyrządów.

D.) Zbiór środków pomocniczych do nauki geometrii wzbogacono 30 przedmiotami.

E.) Gabinetu historii naturalnej, gabinetu archeologii i sztuki, zbioru przyrządów do nauki gimnastyki i gabinetu rysunkowego nie zasilono żadnymi nowymi przedmiotami z powodu braku funduszy.

- F.) Gabinet rysunków odręcznych uległ podczas inwazyi nieprzyjacielskiej prawie całkowitemu zniszczeniu. Z 97 pozycyi inwentarza pozostało zaledwie 23. Brak zupełnie wszelkich wzorów i modeli do nauki ornamentu płaskiego, okazów przemysłu artystycznego i t. p. Zakupiono w b. r. szkolnym rozmaitych naczyń za 8 kor., zamówiono zaś z funduszu własnego modeli i dzieł za 80 kor.

VIII.

Ważniejsze rozporządzenia.

1. w sprawie :
 - a) klasyfikacyi uczniów: c. k. Rada sz. kr. znosi egzamina poprawcze z fizyki w kl. IV (rozp. 21/4 1917. L. 736/IV).
 - b) egzaminów poprawcz. z 2 lub więcej przedmiotów (rozp. 30/6 1916 L. 12910/IV).
 - c) mundurków: znosi ich obowiązek na r. b. (rozp. 22/8 1916 L. 17887/IV.)
 - d) zajmowania uczniów przy zbieraniu nasion roślin (rozp. 6/6 1916 L. 4971/III).
 żniwie (rozp. 30/7 16 L. 15990 i 17/8 16 L. 857/2c).
 kopaniu ziemniaków (16/10 1916 L. 9383/III).
 zbieraniu papierowych odpadków (30/9 1916 L. 8762/III).
 popieraniu straży ogniowych (28/8 1916 L. 7150/III).
2. w sprawach pedagogicznych :
 - o przedstawieniach w kino (19/2 1917 L. 2738/IV),
 - o chorobach zakaźnych (16/12 1916 L. 264/Pr., 28/12 1916 L. 7150/III).
3. **w sprawach uczniów wojskowych :**
 - a) o przyjmowaniu uczniów uwolnionych ze służby wojskowej (9/6 1916 L. 11269).
 - b) o uwolnieniu od opłaty szk. (17/6 1916 L. 14495).
 - c) o ulgach egzaminowych :
 - wydawanie świadectw rocz. powołanym do służby wojskowej, którzy złożyli wcześniejszy egzam. dojrz. (9/6 1916 L. 11268/IV),
 - o wyjątkowych postanowieniach dla powołanych do służby woj. (14/10 1916 L. 688/IV).
 - o egzaminach popisowych w Wiedniu (12/9 1916 L. 17956/IV),
 rozszerzenie ulg (11/9 1916 L. 17590/IV).

- o urlopach do przyspieszonych egzam. (5/10 1916 L. 19785/IV).
- o ulgach dla pospolitaków z r. 1898 — 92 (rozp. 31/1 1917 L. 2486/IV), z 1899 (rozp. 6/2 1917 L. 2819/IV i 28/2 1917 L. 4431/IV).
- o obowiązku noszenia ubrań cywil. przez urlopowanych (13/3 1917 L. 5341/IV).
- 4. w sprawie urzędzeń upamiętniania wojny światowej (22/11 1916 L. 13082/IV).
- 5. o niesieniu pomocy sierotom i dotkniętym klęskami wojny (12/21917 L. 32/Pr.).
niezamożnej młodzieży (18/11 1916 L. 22735/IV).
- 6. o przyjmowaniu uczniów bez świadectw prawidł. (31/12 1916 L. 24666/IV), z krajów okupowanych (13/11 1917 L. 3344/IV)
- 7. o duplikatach świad. dojrzał. (16/11 1916 L. 9450/IV), o stempowaniu legitymacyi kolejowych uczniów (12/10 1916 L. 21776/IV) świadectw (3/2 1917 L. 678/III).

IX.

Fizyczny rozwój młodzieży.

W oddziałach zorganizowanych odbywała młodzież pochody z gimnazjum do kościoła na Nabożeństwo — i pochody w czasie uroczystości narodowych i uroczystości Zakładu.

Do rozwoju fizycznego przyczyniały się osobliwie wycieczki uczniów pod kierownictwem nauczycieli gimnastyki — niemal każdego tygodnia przez wszystkie pory roku szkolnego. Wycieczki te ograniczały się na wielce urozmaiconą okolicę miasta Dębicy — do najbliższego Borku dębickiego, na Wolice, do Łatoszyna, Gawrzyłowej — na Błonia.

Dłuższą wycieczkę odbyło 10 uczniów kl. VII. z pp. Drem Lilienem i Leśniakiem w dniach 2 — 5 lipca b. r. w Pieniny. Zwiedzono Nowy Targ, Czorsztyn, Czerwony klasztor, Pieniny, Szczawnicę i Piwniczną.

S k a u t i n g.

Również w roku 1915/16., podobnie jak w latach poprzednich, istniała drużyna skautowa w sile 4 zastępów. Zebrania pojedynczych zastępów odbywały się w porze zimowej raz, w porze letniej dwa razy w tygodniu, zebrania zaś drużyny raz na miesiąc. Na tych zebraniach oprócz pogadarek skautowych ćwiczone się w musztrze i wygłaszano odczyty z dziejów Polski porozbiorowej. W czasie letnim odbyły drużyny ćwiczenia polowe. Gotówka w kasie drużyny, po strąceniu wydatków wynosi 30 kor. Drużyna posiada swoją własną bibliotekę, liczącą obecnie 180 tomów. Kierownikiem drużyny był profesor, Jan Kozłowski.

X.

Warsztaty studenckie i praca fizyczna.

1. *Warsztaty studenckie.*

Praca w warsztatach studenckich, reaktywowanych dzięki pomocy [finansowej] Ligi pomocy przemysłowej we Lwowie, która w r. 1916 kwotą 200 K, a w r. 1917 kwotą 400 K warsztaty wspomogła, wprawdzie skutkiem zmian w kierownictwie, braku światła i opału, przerywana w I półroczu, odbywała się stale w II półroczu z nastaniem dłuższych dni w czterech dniach tygodniowo od godz. 5 — 6 po południu. Brali w niej udział najwytrwalsi uczniowie kl. IV A B, VI i VII a częściowo i kl. V. Wyrabiali oni rzeczy domowego urządzenia: półki, stołki, ławki, ramy i ramki do obrazów, stelarze do przyrządów fotograficznych i t. p. Kierowali pracami prof. Teodozy Borczowski i Tomasz Szafran.

2. *Sadownictwo.*

Celem zapoznania się z sadownictwem oddawało się 8 uczniów pielęgnowaniu drzewek owocowych pod kierownictwem profesora, Jana Kozłowskiego, który udzielał uczniom potrzebnych teoretycznych wiadomości i zaprawiał ich do praktycznego tych wiadomości stosowania.

3. Orkiestra.

Orkiestry w bieżącym roku szkol. zakład nie posiadał, gdyż instrumenty uległy w czasie inwazyi zupełnemu zniszczeniu. Dyrekcyja zakładu zbiera jednak fundusze.

XI.

Nadobowiązkowa praca umysłowa i zajęcia w „Czytelni“ i Kółkach naukowych.

a) Czytelnia uczniów.

Czytelnia uczniów ukończyła dziesiąty rok swego istnienia. Uczniowie wyższego gimnazjum gromadzili się w ubiegłym roku szkolnym 2 razy tygodniowo po 2 godziny w czasie od października do końca czerwca. Dla użytku młodzieży prenumerowano: Wiadomości polskie, Głos Narodu i Skaut. Dyrektor Zakładu ofiarował nadto cenny komplet wydawnictw illustrowanych niemieckich: 1) Welt u. Haus, 2) Reklams Universum, 3) Die Gartenlaube, 4) Über Land und Meer, 5) Buch für Alle, 6) Leipziger illustrierte Zeitung, 7) Für alle Welt, 8) Illustrierte Zeitung, 9) Meggendorfer Blätter.

Wydawnictwa te młodzież czytała bardzo chętnie, pogłębiając lekturą wydawnictw obcych swe wiadomości językowe.

Dla rozrywki uczniów znajdowały się w Czytelni: szachy i warcaby.

Kierownictwo Czytelni spoczywało w ręku kuratora: rzecz. nauczyciela Jana Leśniaka; sekretarzem Czytelni był Stefan Zdanowski, uczeń kl. VII.

W łonie Czytelni w roku sprawozdawczym dwa kółka zaznaczyły żywszą działalność:

- a) *Kółko literackie*, którego kierownikiem był kurator czytelni, a sekretarzem uczeń VII kl., Zdanowski Stefan, ogłosiło dla uczniów klas wyższych szereg odczytów z literatury ojczystej. Nazwiska prelegentów i tytuły ważniejszych elaboratów następujące:

1. Gontarz Adam (VI): O „Wojnie Chocimskiej“ Potockiego,
 2. Fischler Maryan (VII): „Trzy struny“ Goszczyńskiego i „Pieśni Janusza“ Pola jako najdoskonalszy wyraz liryki powstania listopadowego.
 3. Jakubek Wojciech (VII): Nieznane utwory Mickiewicza z doby młodości.
 4. Krupicki Władysław (VII): O pieśniach naszych Legionów.
 5. Millet Zygmunt (VII): Styl poetycki „Sonetów krymskich“ Mickiewicza.
 6. Pietruszka Kazimierz (VII): Dwie Sobótki w naszej literaturze.
 7. Weissbach Józef (VII): Przyroda w dziełach Mickiewicza.
 8. Burgiel Jan (VIII): „Dziady drezdeńskie“ Mickiewicza, a „Dzieje Waclawa“ Garczyńskiego.
 9. Morbitzer Adam (VIII): Wyspiański jako wieszcz narodowy.
- b) *Kółko matematyczne* pod kierownictwem p. Ludwika Kity zbierało się w każdym tygodniu na wspólną pracę. Uczniowie klasy VII i VIII pogłębiali tu i powtarzali materiał naukowy i dali kilka odczytów, z których ważniejsze następujące:
1. Fischler Maryan (VII):
 - a) Teoria liczb urojonych i ich zastosowanie w algebrze i geometryi;
 - b) Historia matematyki w epoce arabskiej.
 2. Gawryś Michał (VII): Zastosowanie trygonometrii w miernictwie ze szczególnem uwzględnieniem geografii.
 3. Millet Zygmunt (VII):
 - a) Trygonometria sferyczna;
 - b) Historia geometrii u Greków.

b) Gminy szkolne.

Dwie klasy gimn. wyższego (kl. VI i VII) zorganizowały się w gminy. Kuratorem gminy kl. VI był prof. Staroń, kl. VII Dr Lilien.

XII.

Zestawienie dochodów i rozchodów
pomocniczych Instytucji szkolnych.

POMOC KOLEŻEŃSKA.

Dochody		Ź r ó d ł o	Wydatki	
K	h		K	h
152	61	Reszta kasowa		
339	10	Datki uczniów przy wpisach		
		Datek c. k. krajowego Inspektora Szkół JWgo Pana Dra Jana Kopacza		
20	—	Biblioteka pauperum	118	41
		Ubrania uczniów	248	80
		Opłata szkolna za ucznia	30	—
		Apteka	17	67
		Reszta kasowa	96	83
511	71	Razem	511	71

Ks. Andrzej Rejowski Józef Szydłowski T. Szafran.

S T Y P E N D Y A.

L. p.	Klasa	Ilość uczniów	F u n d a c y a	Kwota
1.	III B.	1	Karne nadwyżki skarbowe	100
2.	V.	1	Ks. Jana Harbuta	260
3.	VIII	1	Karne nadwyżki skarbowe	300
			Razem	660

XIII. Statystyka uczniów.

1. Liczba uczniów.

Z początku roku szk. 1916/17. wpisało się

W ciągu roku szk.

Ogółem

A) a) Z kl. niż. tutejszej

b) Powtarzających

B) Z obcych zakładów a) z kl. niższ.

b) powtarzaj. kl.

C) Na podstawie egzaminu wstępnego :

W ciągu roku przeszło :

a) z publicznych na prywatystów

b) z prywatystów na publicznych

c) opuściło zakład

Przy końcu roku szk. 1916/17. było

2. Według miejsca urodzenia.

Z miasta Dębicy

" powiatu ropczyckiego

" innych powiatów Galicji

" innych krajów Monarchii

" zagranicą

Razem

	I. a	I. b	II.	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V.	VI.	VII.	VIII.	Razem
Z początku roku szk. 1916/17. wpisało się	30 ³	30 ³	32 ⁸	22 ⁵	23 ⁴	24 ³	24 ³	25 ³	30 ⁵	24 ⁴	12 ⁶	276 ⁴⁷
W ciągu roku szk.	2	2	1 ²	—	—	0 ¹	2 ¹	2 ¹	3 ¹	3 ³	8 ¹	23 ¹⁰
Ogółem	32 ³	32 ³	33 ¹⁰	22 ⁵	23 ⁴	24 ³	26 ⁴	27 ⁴	33 ⁶	27 ⁷	20 ⁷	299 ⁵⁷
A) a) Z kl. niż. tutejszej	30 ³	30 ³	32 ⁸	22 ⁵	23 ⁴	21 ³	25 ²	25 ³	28 ⁵	24 ²	19 ⁵	279 ⁴¹
b) Powtarzających	—	—	—	—	—	2	—	1	—	2	—	5
B) Z obcych zakładów a) z kl. niższ.	1	2	1 ¹	—	—	—	1	1 ¹	3	0 ³	—	9 ⁵
b) powtarzaj. kl.	—	—	—	—	—	—	0 ¹	—	1 ¹	0 ¹	—	2 ³
C) Na podstawie egzaminu wstępnego :	1	—	0 ¹	0 ²	—	0 ¹	0 ¹	—	1	1 ¹	1 ³	4 ⁸
W ciągu roku przeszło :	32 ³	32 ³	33 ¹⁰	22 ⁵	23 ⁴	24 ³	26 ⁴	27 ⁴	33 ⁶	27 ⁷	20 ⁷	299 ⁵⁷
a) z publicznych na prywatystów	—	1	—	1	1	—	—	1	1	1	—	7
b) z prywatystów na publicznych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
c) opuściło zakład	8	5	4	3 ¹	3 ¹	2 ²	8 ¹	6	8	8 ⁵	9 ²	64 ¹⁴
Przy końcu roku szk. 1916/17. było	24 ³	26 ⁴	29 ¹⁰	18 ⁴	19 ³	21 ³	18 ³	20 ⁸	24 ⁷	18 ³	11 ⁵	228 ⁵⁰
2. Według miejsca urodzenia.												
Z miasta Dębicy	8 ³	4	12 ³	6 ³	8 ¹	1 ¹	6 ²	2 ⁴	7 ¹	2 ¹	3 ³	59 ²¹
" powiatu ropczyckiego	13	8 ²	2 ³	6 ¹	5 ¹	5	6 ¹	7	4 ³	1	5 ³	62 ¹⁴
" innych powiatów Galicji	3	12 ²	14 ⁴	6	6 ¹	15 ²	6	10 ¹	13 ³	12 ²	2	99 ¹⁵
" innych krajów Monarchii	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3
" zagranicą	—	1	1	—	—	—	—	1	—	2	—	5
Razem	24 ³	26 ⁴	29 ¹⁰	18 ⁴	19 ³	21 ³	18 ³	20 ⁸	24 ⁷	18 ³	11 ⁵	228 ⁵⁰

3. Według języka ojczystego było:											
I. a.	L b.	II.	III. a.	III. b.	IV. a.	IV. b.	V.	VI.	VII.	VIII.	Razem
23 ³	26 ³	29 ¹⁰	18 ⁴	19 ³	21 ³	18 ³	20 ⁴	24 ⁷	18 ³	11 ⁵	227 ⁵⁰
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Razem . . .											
24 ³											
4. Według wyznania było:											
21 ²	25 ⁴	24 ⁷	15 ³	13 ²	18 ²	14 ³	16 ⁴	23 ⁶	15 ²	9 ³	193 ⁴⁰
—	—	1	—	1	1 ¹	1	—	—	—	—	4 ¹
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
2 ¹	1 ¹	4 ³	3 ¹	5 ¹	2	3	4 ¹	1 ¹	3 ¹	2 ²	30 ⁹
Razem . . .											
24 ³											
5. Według stanu rodziców:											
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
7	11 ¹	1	5	4	7	3	8	6	4	3	59 ¹
4 ¹	4	5 ²	3 ²	3	1	2 ¹	2	1 ²	2 ¹	2	29 ⁹
2	—	1	—	0 ¹	1	3	2	2	—	3 ²	14 ⁴
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	7 ²	1 ⁶	8	10 ²	9 ³	5	4 ³	10 ⁴	5 ¹	2 ²	84 ²³
2 ¹	1	1 ¹	—	2	—	3	2 ¹	1	—	—	12 ³
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 ²
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 ¹	—	3 ⁵
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2 ¹	0 ¹	3 ¹	1	—	—	—	—	—	—	—	14 ³
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem . . .											
23 ³											
228 ³⁰											

6. Według mieszkania rodziców:											
Ia.	I b.	II.	III.a	III.b	IV.a	IV.b	V.	VI.	VII.	VIII.	Razem
8 ²	12 ²	16 ⁶	11 ²	11 ³	8 ³	9 ²	7 ³	13 ³	8 ³	4 ²	107 ¹²
12	13 ¹	8 ⁴	7 ¹	4	5	5 ¹	9 ¹	4 ²	6	5 ³	78 ³
4	1 ¹	5	—	4	6	4	4 ¹	7 ²	4	2	41 ⁴
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
—	—	—	0 ¹	—	1	—	—	—	—	—	1 ¹
24 ³	26 ⁴	29 ¹⁰	18 ⁴	19 ³	21 ³	18 ³	20 ⁵	24 ⁷	18 ³	11 ⁵	228 ⁵⁰
Razem											
7. Według wieku:											
Lat 11 miało	2 ²	6	—	—	—	—	—	—	—	—	11 ²
" 12 "	6 ¹	8	3	—	—	—	—	—	—	—	24 ⁶
" 13 "	10	5 ¹	5 ²	7	—	5	—	—	—	—	41 ³
" 14 "	6	3 ²	4	7 ³	4 ¹	—	4	—	—	—	34 ⁹
" 15 "	—	4	6 ²	2	6 ²	6 ¹	5 ¹	—	—	—	31 ⁴
" 16 "	—	6	2	3	3	4 ²	4 ²	5	0 ¹	—	20 ⁵
" 17 "	—	—	1	3	7	3	5 ²	10 ⁴	12 ¹	3 ²	41 ⁹
" 18 "	—	—	1	—	1	—	1	9 ²	5 ¹	8 ²	22 ³
" 19 "	—	—	—	—	—	—	1	0 ¹	1	0 ¹	2 ²
" 20 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lat ponad 20 miało	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	26 ⁴	29 ¹⁰	18 ⁴	19 ³	21 ³	18 ³	20 ⁵	24 ⁷	18 ³	11 ⁵	228 ⁵⁰
Razem											
8. Mieszkało:											
U rodziców	16 ³	17 ³	20 ⁶	12 ⁴	15 ³	10 ³	9 ¹	13 ³	8 ³	6 ³	138 ³⁵
U krewnych	3	4	4 ²	2	2	—	2	—	7	5 ²	32 ¹
U obcych	5	5 ¹	5 ²	4	2	11	9 ¹	11 ⁴	3	—	58 ³
	24 ³	26 ⁴	29 ¹⁰	18 ⁴	19 ³	21 ³	20 ⁵	24 ⁷	18 ³	11 ⁵	228 ⁵⁰
Razem											

9. Na naukę przedmiotów względnie obowiązkowych i nadobowiązkowych:		I.a	I.b	II.	III.a	III.b	IV.a	IV.b	V.	VI.	VII.	VIII.	Razem
a) języka ruskiego ucześnie		—	—	—	—	—	11 ²	2	6	2	—	—	21 ²
b) gimnastyki		17	14	23	2	5	7	8	9	18	—	—	103
c) śpiewu		6	6	4	—	1	2	2	3	4	—	—	28
Razem		23	20	27	2	6	20 ²	12	18	24	—	—	152 ²
10. Opłatę szkolną złożyło :													
W I. półroczu		15	11	11	2	4	6	6	4	7	8	6	80
W II. półroczu		8	8	20	9	7	9	4	9	9	4	5	92
Razem		23	19	31	11	11	15	10	13	16	12	11	172
Opłata szkolna wynosiła													
W I. półroczu		450	330	330	60	120	180	180	120	210	240	180	Kor. 2400
W II. półroczu		240	240	600	270	210	270	120	270	270	120	150	2760
Razem koron		690	570	990	330	330	450	300	390	480	360	220	5160 K
11. Fundusze na środki naukowe.													
Taksy wstępne (po K. 4.20) wynosiły Kor.		142.8	157.0	42.0	8.40	8.40	12.6	12.6	12.6	25.2	21.0	12.6	445.2
Datki na zbiory naukowe (po 2 K.)		70	70	87	50	58	56	60	60	76	62	40	688.—
Razem koron		212.8	227.0	128.0	58.4	66.4	68.6	72.6	72.6	101.2	83.0	52.6	1133.2

12. Wynik klasyfikacji za r. 1916/17:

	I. a	I. b	II.	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V.	VI.	VII.	VIII.	Razem
Za chlubnie uzdolnionych uznano	1	2	1 ¹	4	2	4	1	—	2	4 ²	2	23 ³
" uzdolnionych	13 ³	18 ³	19 ⁴	7 ¹	10 ³	11 ¹	10 ²	13 ²	12 ³	11	7 ²	132 ²⁴
" uzdolnionych na ogół	2	1	2 ¹	—	1	1 ¹	4 ¹	—	—	—	—	11 ³
" nieuzdolnionych	7	5	4 ¹	—	6	5 ¹	2	0 ²	4 ¹	1	—	34 ⁵
Pozwolono na egzamin poprawczy	—	—	1	—	—	—	—	5	5	1	2 ¹	14 ¹
Odroczono klasyfikację	1	0 ¹	2 ³	0 ²	—	—	1	2 ¹	1 ³	1 ¹	0 ²	8 ¹⁴
Razem	24 ³	26 ⁴	29 ¹⁰	18 ⁴	19 ³	21 ³	18 ³	20 ³	24 ⁷	18 ³	11 ³	228 ³⁰
13. Dodatek do klasyfikacji												
za rok szk. 1915/16.												
Do egzaminu poprawczego przeznaczono	—	—	—	0 ¹	1	—	—	7	2 ¹	3 ¹	—	13 ³
" " uzupełniającego na mocy rozp. c. k. R. sz. kr.	0 ²	—	—	3	1	—	—	2	0 ¹	0 ¹	—	6 ⁴
Zdało egzamin	0 ²	—	—	3 ¹	2	—	—	9	2 ²	3 ²	—	19 ⁷
Nie zdało egzaminu	6 ⁵	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6 ⁵
Nie zgłosiło się do egzaminu	—	—	—	—	—	0 ¹	—	0 ¹	—	—	—	0 ²
Ostateczny wynik klasyfikacji za r. 1915/16.												
Chlubnie uzdolnionych było	2 ¹	4	2	3	1 ¹	1	2 ²	2 ²	4	1	1	23 ⁶
Uzdolnionych	19 ³	17 ²	18 ³	15 ⁴	19 ²	12 ²	10	25 ⁵	24 ⁴	17 ⁶	9 ¹	185 ³²
Na ogół uzdolnionych	3 ²	0 ¹	1	2	1	1 ¹	1	—	—	—	—	9 ⁴
Nieuzdolnionych	3	3	—	—	1	1 ¹	2 ¹	1 ¹	2	2	—	15 ²
Razem	27 ⁶	24 ³	21 ³	20 ¹	22 ³	15 ³	15 ³	28 ⁸	30 ⁴	20 ⁶	10 ¹	232 ⁴⁴

XIV.

KRONIKA ZAKŁADU.

Egzamina poprawcze i uzupełniające odbywały się w dniu 31. sierpnia 1916.

Wpisy uczniów do klasy I odbyto: w terminie przedwakacyjnym w dniu 3. lipca, w terminie powakacyjnym w dniu 31. sierpnia; egzamina wstępne zaś do klasy I w dniach 3. lipca i 1. września.

Wpisy uczniów do klas II—VIII przeprowadzono w dniu 2. września.

Rok szk. 1916/17 rozpoczął się dnia 4. września uroczystym nabożeństwem, odprawionem w kościele parafialnym. Po nabożeństwie odczytał i objaśnił dyrektor zgromadzonym w auli uczniom obowiązujące przepisy szkolne.

W dniu 9. września jako w rocznicę zgonu ś. p. Cesarzowej Elżbiety i 20. listopada jako w dniu Jej Imienin odprawiono za spokój Jej duszy uroczyste nabożeństwa żałobne, w których uczestniczyła katolicka młodzież szkolna wraz z grodem nauczycielskim.

Dnia 4. października uczcił zakład Imieniny Cesarza Franciszka Józefa I. solennem nabożeństwem przy współudziale wszystkich katol. uczniów zakładu i całego grona. Nabożeństwo zakończono odśpiewaniem hymnu „Te Deum“ i hymnu ludu.

W dniu 17. października obchodzono uroczystość Patronki parafii tutejszej, św. Jadwigi.

W dniu 24. października odwiedził zakład c. k. krajowy Inspektor JWP. Dr Jan Kopacz.

W dniu 6. listopada młodzież i grono nauczycielskie wzięły udział w nabożeństwie żałobnem, odprawionem staraniem miej-

scowej Ligi kobiet za poległych Legionistów i żołnierzy Polaków. Po nabożeństwie uczniowie pod wrażeniem aktu proklamacji Niepodległej Polski przez mocarstwa centralne udali się z publicznością na cmentarz wojskowy, nad grób poety Legionisty ś. p. Żuławskiego, gdzie uczeń klasy VIII., Jan Burgiel wygłosił płomienną przemowę. Wieczorem tego dnia urządziła młodzież wspaniały pochód manifestacyjny ze sztandarem orła białego.

W dniu 15. listopada święcił zakład uroczystość swego Patrona, św. Stanisława Kostki, uczestnicząc w solennym nabożeństwie, w czasie którego wygłoszono do młodzieży okolicznościowe kazanie.

W dniu 29. listopada o godzinie 10. młodzież w powadze, skupieniu i żałobie wysłuchała okólnika Dyrekcyi jako pierwszej oficjalnej enuncyacji w sprawie śmierci ś. p. Cesarza Franciszka Józefa, poczem rozeszła się do domów. W dniu następnym (30. listop.) jako w dniu głównej uroczystości pogrzebowej i złożenia zwłok ś. p. Monarchy na miejsce wiecznego spoczynku wszyscy uczniowie katolicy uczestniczyli w uroczystym nabożeństwie żałobnym, odprawionem w kościele parafialnym za spokój duszy ś. p. Władcy, następnie zgromadzili się w auli gimnazjalnej, gdzie wśród zieleni i emblematów państwowych widniał kirem okryty portret ś. p. Cesarza. Tu profesor Staroń poświęcił Zmarłemu wspomnienie pośmiertne, którego tekst umieszcza się na miejscu naczelnem tego sprawozdania. Uczniowie wyznania mojżeszowego tegoż dnia byli obecni w domu modlitwy na nabożeństwie żałobnym na intencję ś. p. Monarchy.

W dniu 6. grudnia zakład wziął udział w nabożeństwie żałobnym, odprawionem za spokój duszy ś. p. Henryka Sienkiewicza i w uroczystym „Poranku«, który się odbył w odświętnie ustrojonej auli gimnazjalnej. Po nastrojowej nucie wstępnej pieśni: »Ciężko ranny«, odśpiewanej przez chór gimnazjalny pod kierownictwem prof. Mydlarczyka, prof. Leśniak skreślił obraz zasług Wielkiego pisarza i Obywatela, poczem nastąpiły produkcje muzyczne i chóralne i deklamacje wyjątków z dzieł Mistrza. Ogólny aplauz, zyskał „Pogrzeb Wołodjowskiego“ świetną dykcją odtworzony przez ucznia kl. VII., Michała Gawrycia.

Dzień 9. grudnia wolny był od nauki szkolnej z powodu zajęcia Bukaresztu przez wojska sprzymierzonych państw.

Pierwsze półrocze zakończono w dniu 31. stycznia rozdaniem wykazów cenzur, zaś w dniu 3. lutego rozpoczęto drugie półrocze uroczystem nabożeństwem.

W dniach od 20. do 24. marca odbyły się dla uczniów katolików rekolekcyje Wielkanocne, zakończone spowiedzią i przyjęciem komunii św. W ciągu roku szkolnego przystąpiła młodzież trzy razy do Sakramentu Pokuty, w dniach: 5. października, 22. marca i 14. czerwca.

W dniu 27. kwietnia obchodził zakład Imieniny Najjaśniejszej Pani Cesarzowej Zyty, zaś w dniu 5. maja Jej Urodziny. W obu tych dniach odprawiono uroczyste nabożeństwa, w czasie których chór gimnazjalny odśpiewał hymn ludu.

W dniu 3. maja święcił zakład pamiętkę wiekopomnej Konstytucji Trzeciego Maja wysłuchaniem mszy świętej, podczas której katecheta gimnazjalny, ks. Andrzej Rejowski, wypowiedział podniosłe kazanie patryotyczne, i odczytem, wygłoszonym przez ucznia klasy VIII., Zygmunta Guzego o znaczeniu konstytucji i jej zasadniczych ustawach.

W dniach 21. i 22. maja hospitował naukę gimnastyki c. k. krajowy Inspektor gimnastyki, WP. Dr Maryan Tokarski, w dniu 5. czerwca lustrował naukę religii rzymsko katolickiej komisarz biskupi do inwigilowania nauki tego przedmiotu Najprzewielebniejszy ksiądz Prałat, Eugeniusz Wolski, w tymże dniu był obecnym na lekcjach rysunków fachowy Inspektor nauki tego przedmiotu, WP. Ludwik Misky, zaś w dniu 9. czerwca w godzinach wolnych od egzaminu dojrzałości wizytował lekcye w kilku klasach c. k. krajowy Inspektor szkół, JWP. Dr Jan Kopacz.

W dniach 8. i 9. czerwca odbył się ustny egzamin dojrzałości pod przewodnictwem c. k. krajowego Inspektora szkół, JWPana Jana Kopacza.

W dniu 12. czerwca odprawione zostało nabożeństwo żałobne za spokój duszy ś. p. prof. Migonia, w którym wzięli udział uczniowie i grono nauczycielskie.

Rok szkolny 1916/17 zakończył się w dniu 28. czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem uczniom świadectw rocznych.

W roku sprawozdawczym w dniu 31. marca po długiej, a bolesnej chorobie zmarł w Bochni w 35. roku życia profesor tutejszego zakładu, przydzielony do gimnazjum w Bochni, ś. p. **Stanisław Gładysiewicz**. Ś. p. Profesor przez dwa lata przed wybuchem wojny pełnił w Dębicy obowiązki nauczycielskie, odznaczając się mimo choroby płucnej, trawiącej Jego organizm, niezwykłą pracowitością i sumiennością w wykonywaniu zadań swojego zawodu. Dlatego zyskał sobie miłość młodzieży, szacunek kolegów i uznanie W. Władz.

Spokój Jego Cieniom!

XV.

WYNIK EGZAMINU DOJRZAŁOŚCI.

A.) W terminie jesiennym 1916.

1. *Kowalczyk Leon*, ur. 1. października 1895. w Zarszynie w Galicyi, rel. rz. katol.

B.) W terminie zimowym.

2. *Karfiol Rachela*, ur. 18. lutego 1898. w Głogowie w Galicyi, rel. mojżesz.

C.) W terminach nadzwyczajnych r. szk. 1916/17
złożyli maturę wojenną:

3. *Kozub Władysław*, ur. 28. czerwca 1896. w Ropczycach w Galicyi, rel. rz. katol.

4. *Pociask Stanisław*, ur. 13. września 1894. w Niedźwiadzie w Galicyi, rel. rz. katol.

5. *Dihm Miecysław*, ur. 26. listopada 1898. w Pilźnie w Galicyi, rel. rz. katol.

6. *Zaworski Edward*, ur. 12. września 1898. w Przeclawiu w Galicyi, rel. rz. katol.

7. *Koziol Franciszek*, ur. 6. stycznia 1898. w Charleton Pa w Stanach Zjednoczonych, rel. rz. katol.

8. *Guzyr Władysław*, ur. 10. stycznia 1898. w Kurzynie w Galicyi, rel. rz. katol.

9. *Daniel Józef*, ur. 12. kwietnia 1896. w Kozodrzy w Galicyi, rel. rz. katol.

10. *Broda Miecysław*, ur. 5. grudnia 1895. w Górze Ropczyckiej w Galicyi, rel. rz. katol.

11. *Weiss Józef*, ur. 9. stycznia 1898. w Jastrzabce Starej w Galicyi, rel. rz. katol.

12. *Holysz Adam*, ur. 28. stycznia 1896. w Pilźnie w Galicyi rel. rz. katol.

D.) W terminie letnim w dniu 8—9 czerwca 1917.
maturę normalną złożyli:

13. *Birkowski Wiktor*, ur. 15. sierpnia 1892. w Kłęczanach w Galicyi, rel. rz. katol.

14. **Burgiel Jan**, ur. 23. stycznia 1899. w Dąbrowej w Galicyi, rel. rz. katol.
15. **Gancarz Ludwik**, ur. 30. stycznia 1899. w Bierzanowie w Galicyi, rel. rz. katol.
16. *Gródecki Zygmunt*, ur. 28. marca 1899. w Dębicy w Galicyi, rel. rz. katol.
17. *Guzyr Zygmunt*, ur. 13. lutego 1899. w Kurzynie w Galicyi, rel. rz. katol.
18. *Morbitzer Adam*, ur. 21. lipca 1899. w Krakowie w W. Księstwie krak., rel. rz. katol.
19. *Popłamski Kazimierz*, ur. 10. stycznia 1899. w Dębicy w Galicyi, rel. rz. katol.
20. *Scheinberger Wilhelm*, ur. 28. listopada 1899. w Dębicy w Galicyi, rel. mojżesz.
21. *Karfiol Chaja*, ur. 3. maja 1899. w Głogowie w Galicyi rel. mojżesz.
22. *Szelowska Stefania*, ur. 2. sierpnia 1896. w Krościenku w Galicyi, rel. rz. katol.

Tematy wypracowań piśmiennych w terminie letnim 1917.

1. *Z języka polskiego (do wyboru):*

- a) Przyszłość Polski w poezji romantyczno-narodowej.
- b) Cezar, a Napoleon. (Porównanie.)
- c) Prawdziwość zdania Horacego: „Non omnis moriar“.... w odniesieniu do autora, do sławnych ludzi i do każdego z nas.

2. *Z języka łacińskiego: A. Tibulli Elug. I 10. 1 — 50 (Wojna a pokój.)*

3. *Z języka greckiego: Plato „Protagoras“ 320 d — 321 d.*

W y k a z u c z n i ó w,

którzy jako wojskowi otrzymali świadectwa roczne.

KLASA V.

Bewszko Adam
Bieniek Józef

Chmura Stanisław
Pięta Karol

KLASA VI.

Bukowski Andrzej
Dziwisz Władysław

Fessel Abraham
Łazarz Józef

Rzęsa Marcin
 Wołoszyn Zygmunt
 Rozwadowski Kazimierz

Bieszczad Bronisław
 Sołtys Eugeniusz
 Mucha Józef

KLASA VII.

Berger Józef
 Barysza Adam
 Blahout Mieczysław
 Chendyński Stanisław
 Daniel Józef
 Darlak Michał

Kopaczyński Kazimierz
 Kosecki Czesław
 Kuroś Tomasz
 Schiff Efraim
 Szafran Bronisław
 Staroń Paweł

XVI.

WYKAZ KSIĄŻEK

na rok szkolny 1917/18 jak w r. 1916/17.

XVII.

Bursa im. św. Jadwigi.

Mimo trudnych warunków aprowizacyjnych, instytucja zdołała zapewnić całkowite utrzymanie uczniom 55. Stało się to przede wszystkim dzięki niestrudzonej działalności obecnego dyrektora Bursy, WP. Dra Sydona Friedberga i przezornej gospodarce prefekta ks. Andrzeja Rejowskiego.

Staraniem i pod kierownictwem dyrektora instytucji odbył się dnia 17. czerwca b. r. koncert na rzecz bursy, który przyniósł 530 K czystego dochodu. Z darów, które w roku sprawozdawczym były rzadkie, najznacniejszy był datek w kwocie 200 K, złożony przez WP. Helenę Bentkowską imieniem brata ś. p. Dra Feliksa Bentkowskiego, byłego członka Bursy.

O zadowalającym stanie naukowym wychowanków świadczy pomyślny na ogół wynik klasyfikacji. Również stan zdrowotny był dobry, co zawdzięczyć należy troskliwej a bezinteresownej opiece lekarza kolejowego, WP. Dra Abrahama Milleta.

XVIII.

IMIENNY SPIS UCZNIÓW.

KLASA I. A.

Baran Stefan (wyst. 24. III. 917.)	Kusibab Paweł (wyst. 29. IV. 917.)
Bielatowicz Bronisław	Kołek Mieczysław
Błachowicz Bronisław	Kosecki Kazimierz
Błachowicz Leon	Kosecki Włodzimierz
Blezień Michał (wyst. 24. IV. 917.)	Mahler Mojżesz
Buszko Franciszek	Mahlerówna Helena (pryw.)
Ciekliński Franciszek	Milas Kazimierz
Ciępa Wocyzysz Jan	Pająk Alojzy
Friedl Mieczysław	Piękoś Stefan
Fryz Józef	Ratusiński Tadeusz
Golec Józef	Sikora Stanisław
Karfiol Abraham	Szlachta Józef (wyst. 24. IV. 917.)
Kępa Władysław	Wałaszkiwiczówna Elżbieta (pryw.)
Klein Karol	Wingert Feliks
Kołodziej Józef	Wiśniewska Zofia (pryw.)

Ziarko Józef

KLASA I. B.

Baran Maryan	Magdoń Kazimierz
Brzewowski Franciszek	Mazurkiewicz Kazimierz
Dydo Edward	Michalski Walery (wyst. 17. XII. 916.)
Galas Jan	Mielecki Maryan
Gęgałówna Marya (pryw.)	Miś Augustyn
Gradziński Ludwik	Nosal Tadeusz
Groch Stanisław	Ogorzał Tadeusz
Guzy Alfons	Polaszek Zbigniew
Hanusiak Mieczysław (wyst. 15. XII. 916).	Rapacz Antoni (wyst. 31. I. 917.)
Jakób Salomon	Roztoczyński Józef
Katz Daniel (wyst. 1. IV. 917.)	Składzień Aleksander
Kłęczek Maryan	Składzienówna Wilhelmina (pryw.)
Krawczyk Dominik	Szczępanek Ludwik
Lejko Władysław	Szerszeń Karol
Maciałek Jan	Topij Maryan (wyst. 31. I. 917.)

Urbańczykówna Julia (prywatysta) Wojciechowski Czesław
 Węglowski Władysław Hałaszczyński Bohdan (prywatysta)
 Sikora Julian

KLASA II.

Ader Edward	Mahler Izaak
Bewszko Feliks	Mikoła Mieczysław
Błoński Waleryan	Masłoń Kazimierz
Bрниak Michał	Pasieczny Tadeusz
Brodacki Stanisław (wyst. 10. X. 916.)	Podhajski Włodzimierz
Bursztyn Edward	Ramocki Edward
Czeredarak Adam	Salamon Izrael
Dihm Leszek	Sobecki Józef (wyst. 21. III. 917.)
Gancarz Michał	Sulisz Kazimierz
Grundhoeck Jan	Tworek Jan (wyst. 3. XI. 916.)
Grünspan Juda	Węgrzyn Jan
Hanusiak Zdzisław	Wingert Władysław
Janik Michał	Wojtys Franciszek
Jamer Stanisław	Baranówna Bronisława (prywatysta)
Jesionek Władysław	Chytró Stanisława (prywatysta)
Kołodziej Jan (wyst. 31. III. 917.)	Chytró Zofia (prywatysta)
Kozub Waleryan	Kata Klementyna (prywatysta)
Krawczyk Leon	Korzenik Franciszka (prywatysta)
Kucharski Tadeusz	Kottas Irena (prywatysta)
Kuśnierz Julian	Liebermann Chana (prywatysta)
	Lorenz Kazimiera (prywatysta)
	Slotwińska Jadwiga (prywatysta)

KLASA III. A.

Baumfeld Józef	Korzennik Jakób
Blezień Edward (wyst. 25. III. 917.)	Laufbahn Israel
Brzuch Józef	Mierzyński Wacław (wyst. 4. XII. 916.)
Chadyma Stanisław	Nowakowski Michał
Friedberg Maryan Jerzy	Palatzka Jerzy (25. III. prywatysta)
Górka Stanisław	Plata Wincenty
Hornung Józef	Poško Adolf (wyst. 26. I. 917.)
Jeziński Tadeusz	Pupa Ludwik
Kapusta Józef	Sadlik Roman Artur
Kędzior Władysław	

Staff Stefan	Jandówna Irena (pryw.)
Urbanek Antoni	Piętówna Marya (pryw.)
Wiśniewski Tadeusz	Szczęсна Helena (pryw.)
Cotteli de Fahrenfeld Helena (pryw.)	Urbankówna Wiktorya (pryw.)

KLASA III. B.

Berger Eugeniusz	Pilch Stanisław
Bieszczad Jan	Puzon Bronisław
Bochria Bronisław	Rosenberg Jakób
Bojda Maryan	Rożkiewicz Janina (pryw.)
Drąg Ignacy	Sagan Helena (pryw. wyst. 21. I.
Duszkiewicz Julian (wyst. 1. IV. 917)	917.)
Dydoń Józef	Schneider Mieczysław
Guzy Antoni	Schlüssel Roman
Hlawaty Stanisław (wyst 31. I. 17.)	Strzałka Karol
Insler Eliaszk (wyst. 28. XI. 916.)	Szafran Zdzisław
Jackowski Stefan	Szafran Zygmunt (pryw. wyst.)
Karfiol Debera (pryw.)	Tewel Maurycy
Lów Leib	Wassermann Jakób
Osuchowska Marya (pryw.)	Wyrzykowski Zygmunt

KLASA IV. A.

Błoński Franciszek	Lerner Samuel (30. I. św. odejścia)
Bułat Tomasz	Liebermann Szymon
Bytomski Alfred	Lis Andrzej
Charlewski Zygmunt	Rachwał Stanisław
Chmielowiec Alfons	Rogoziewicz Stanisław
Chytrós Antoni	Scheinberger Wiktor
Czerwiec Kazimierz	Tabian Adam (do wojska wzięty —
Czochara Ludwik	7. III. przestał być uczniem.)
Duś Kazimierz	Wośko Stanisław
Dybowski Henryk	Żupnik Mieczysław
Gradziński Adam	Cotelli de Fahrenfeld Edmund
Irzyk Stanisław	(pryw.)
Jackowski Antoni	Dołżycka Stefania (pryw.)
Krawczyk Stanisław (22/3. na pryw.)	Gancarzówna Natalia (pryw.)
Lacek Józef Radomił	Kucharska Zofia (pryw)

KLASA IV. B.

Berezowski Franciszek	Orłowski Władysław
Buszko Władysław	Pasieczny Kazimierz
Chendyński Kazimierz	Penderecki Włodzimierz
Cieśla Edward (wyst. 5. III. 917.)	Pileh Ferdynand (wyst. 20. I. 17.)
Dawidowski Wilhelm	Pilch Włodzimierz
Denkiewicz Stefan	Polniaszek Ludwik (wyst. 8. I. 17.)
Fuss Ozyasz	Pomiankowski Jerzy
Grabiec Michał (nie zgłosił się.)	Pomiankowski Stanisław
Kamecki Jan (wyst. 13. III. 917.)	Ratusińska Augustyna (pryw.)
Kłusek Jan	Schweber Jakób
Kopacz Wojciech (wyst. 8. I. 917.)	Sobecki Jan (wyst. 7. V. 17.)
Lejkówna Janina (pryw.)	Urbanowicz Józef
Lejkówna Zofia (pryw.)	Wnęk Józef (wyst. 12. IV. 17.)
Łotuszka Władysław (wyst. 8. I. 17.)	Wójtowicz Julian (wyst. 4. XII. 16.)
Mahler Szymon	Ząbek Kazimierz

KLASA V.

Bewszko Adam (wyst. 10. III. 17.)	Milan Stanisław Jan
Bokota Stanisław	Millet Leon
Bross Henryk	Mitka Stanisław (wyst. 16. IX. 916.)
Chmura Stanisław (wyst. 10. III. 917.)	Pyzia Edward
Dusza Henryk (wyst. 12. V. 917.)	Romański Adam (pryw.)
Fenichel Manes	Sagan Władysław (wyst. 31. I. 917.)
Hammer Leopold	Sąsiadek Józef (wykreśl.)
Hoszard Tadeusz	Scheinberger Ludwik
Igielski Ludwik	Składzień Edmund
Jandówna Olga Julia (pryw.)	Szafrańcówna Emila (pryw.)
Koczański Kazimierz	Szelowska Janina (pryw.)
Kuczkowski Józef	Szott Stanisław
Markiewicz Andrzej	Walawski Leopold
Mierzyński Stanisław (wykreśl. 9. XII. 916.)	Wileczyński Stanisław
	Zygar Józef

KLASA VI.

Armata Władysław	Bytomski Maryan
Bewszko Kazimierz	Cisowski Ludwik
Bukowski Andrzej	Denkiewicz Józef

Dolżycki Aleksander
 Dziwisz Władysław
 Głazor Bolesław

Gontarz Adolf

Grabowski Józef
 Hanusiak Zygmunt
 Harbut Maciej
 Kamiński Marian
 Kasprzyk Michał
 Łazarz Józef

Łotuszka Antoni

Niwa Andrzej

Palatzka Adam

Popławski Tadeusz

Rozembarski Jan

Rzasa Marcin

Schiff Dawid

Ściora Stanisław

Ungeheuer Adam

Wałaszkiwicz Stanisław

Wojtys Tytus

Pałkański Adam

Wołoszyn Zygmunt

Fessel Abraham

Rozkiewicz Jadwiga (pryw.)

Szelowska Helena (pryw.)

Widerspan Fania (pryw.)

Klausner Szymon (pryw.)

Mahler Izrael (pryw.)

KLASA VII.

Bielecki Witold

Bochenek Władysław (pryw.)

Chowaniec Antoni

Ciołek Wojciech

Duszkiewicz Stanisław

Fischler Marian

Gadzalski Kazimierz

Gawryś Michał

Grundboeck Kazimiera (pryw.)

Jakubek Wojciech

Jortner Henryk

Jurczyński Henryk

Koeppel Józef (pryw.)

Kopaczyński Kazimierz (w wojsku od 8/3)

Kosecki Czesław (w wojsku od 8/3)

Kowalczyk Władysław

Krupicki Władysław

Kuroś Tomasz (w wojsku od 8/3)

Lejko Zygmunt (wyst. 28. II. 17.)

Markiewicz Józef

Millet Czesława (pryw.)

Millet Zygmunt

Pietruszka Kazimierz

Roztoczyńska Zofia Józefa

(pryw.)

Schiff Efraim

Strojny Piotr

Weissbach Józef

Zakrzewski Stanisław (pryw.)

Zdanowski Stefan

KLASA VIII.

Ader Maksymilian

Bętek Walenty

Birkowski Wiktor

Burgiel Jan

Demków Stanisława (pryw.)

Dihm Mieczysław

Gancarz Ludwik

Gancarz Stanisława (pryw.)

Gródecki Zygmunt

Guzy Zygmunt

Hanskiak Genowefa (pryw.)

Karfiol Chaja (pryw.)

Morbitzer Adam

Popławski Kazimierz

Scheinberger Wilhelm

Styrna Helena (pryw. wyst. 15.

III. 917.)

Szczęsny Stanisław

Szelowska Stefania (pryw.)

Wurzel Józef

XIX.

OGŁOSZENIE DYREKCJI.

Egzamina poprawcze i uzupełniające odbędą się w dniu 30. sierpnia b. r.

Wpisy uczniów do kl. I odbyły się w terminie przedwakacyjnym d. 29. czerwca, w terminie powakacyjnym odbędą się d. 30. sierpnia.

Egzamina wstępne do kl. I. odbyły się przed feryami w dniu 30. czerwca, po feryach odbędą się w dniu 31. sierpnia.

Uczniowie, zgłaszający się do wpisów, mają się zjawić w towarzystwie rodziców lub opiekunów

Uczniowie, zgłaszający się do egzaminu wstępnego do kl. I., mają przy wpisie przedłożyć:

1. metrykę chrztu lub urodzenia na dowód, że ukończyli już 10-ty rok życia, lub ukończą go przed 1. stycznia 1918.,
2. świadectwo szkolne za ostatnie półrocze, jeżeli pobierali naukę w Szkołach publicznych,
3. świadectwo powtórnego szczepienia ospy (rewakcynacyi), odbytego w roku, poprzedzającym zgłoszenie się do Gimnazjum.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do kl. I. jest następujący :

- a) ζ *Religii* wymaga się wiadomości, jakie uczeń nabyć powinien w IV. klasie szkoły ludowej ;
- b) ζ *języka polskiego* : czytania płynnego i wyraźnego, objaśniania odczytanego ustępu pod względem treści i związku myśli, znajomości części mowy, odmiany imion i czasowników, znajomości zdania pojedynczego, rozwiniętego, poprawnego napisania dyktatu z zakresu pojęć, znanych uczniom, i piśmiennego rozbioru zdania z kilku zwykłemi określeniami ;
- c) ζ *języka niemieckiego* : czytania płynnego i znamionującego zrozumienie, znajomości odmiany imienia, słów posiłkowych, czasowników słabych i najzwyklejszych czasowników mocnych, zasobu wyrazów z zakresu pojęć, znanych uczniom, poprawnego napisania dyktatu, którego treść poda się przed podyktowaniem uczniom w języku polskim ;
- d) ζ *rachunków* : pisania liczb do miliona włącznie, biegłości w 4 działaniach liczbami całkowitemi, pewności w tabliczce mnoże-

nia, znajomości ważniejszych miar metrycznych, a w wypracowaniach rozwiązywania także zagadnień z zakresu życia rodzinnego.

Niedostateczny postęp w jednym przedmiocie egzaminu usuwa ucznia na cały rok od przyjęcia go w jakiejkolwiek Szkole średniej. Powtórzenie egzaminu wstępnego w tym samym roku szkolnym — w tym samym, czy też w innym Zakładzie — jest bezwarunkowo wzbronione.

Wpisy uczniów do klas II. — VIII. odbędą się w dniu 1. września.

Uczniowie, przybywający z innych Zakładów, mają wykazać się potwierdzeniem Dyrekcyi, umieszczonem na świadectwie rocznem, że mogą bez przeszkody być przyjęci w innym Zakładzie. Nadto mają przedłożyć a) metrykę chrztu, względnie urodzenia, b) dekret uwolnienia od opłaty szkolnej (lub poświadczenie uwolnienia na świadectwie szkolnem, jeżeli to uwolnienie mają.)

Uczniowie, którzy po dłuższej przerwie w naukach pragną ponownie wstąpić do Gimnazjum, mają przedłożyć nadto: a) świadectwo moralności za czas, w którym do Szkoły nie uczęszczali, b) fotografię swoją ze stwierdzeniem tożsamości osoby, umieszczonem na odwrotnej stronie fotografii przez właściwą Władzę polityczną. Uczniowie ci będą poddani egzaminowi wstępnemu w terminie, który się im wyznaczy, celem oznaczenia klasy, do której mogą być przyjęci.

Każdy uczeń ma złożyć przy wpisie tytułem datku na środki naukowe kwotę 2 kor., nadto kwotę 1 kor. na gry i zabawy i takąż kwotę na muzykę. Od obu ostatnich datków mogą bardzo biedni być przez Dyrekcyę uwolnieni.

Uczniowie, nowo do Zakładu wstępujący, uiszczą nadto takse wstępną w kwocie 4 kor. 20 hal.

Taksa egzaminacyjna przy egzaminach wstępnych do klas II.—VIII. wynosi 24 kor.

Uczniowie obowiązani do składania opłaty szkolnej, która w tu-tejszym Zakładzie wynosi za jedno półrocze 30 kor., muszą ją złożyć w pierwszych 6 tygodniach półroczu, a zatem do dnia 15. października, względnie 15. marca. Prośby o uwolnienie od opłaty szkolnej, zaopatrzone w ostatnie świadectwo szkolne i w świadectwo ubóstwa, nie dawniej jak przed rokiem wystawione przez Zwierzchność gminną miejsca zamieszkania rodziców, a potwierdzone przez właściwy Urząd parafialny, względnie Przełożenstwo zboru izraelickiego, należy bez stempla wnosić za pośrednictwem Dyrekcyi do Wysokiej c. k. Rady

szkolnej krajowej i to najpóźniej do 20. września w pierwszym, a do 20. lutego w drugim półroczu.

Uczniowie kl. I. mają złożyć opłatę szkolną za pierwsze półrocze najpóźniej do dnia 30. listopada. Ci jednak ubodzy uczniowie, którzy w pierwszych dwóch miesiącach czynią przynajmniej dostateczne postępy we wszystkich przedmiotach i dobrze się zachowują, mogą uzyskać odroczenie tego terminu do końca półrocza, a w razie pomyślnego wyniku klasyfikacji za pierwsze półrocze uzyskają uwolnienie od opłaty szkolnej. Uczniowie, chcący z tego dobrodziejstwa korzystać, mają w ciągu dni 8 po rozpoczęciu roku szkolnego wnieść na ręce Dyrekcji nieostemplowane podania do Wysokiej c. k. Rady szkolnej krajowej, do których dołączą należycie wystawione i dokładne świadectwo ubóstwa, stwierdzające majątkowy stan rodziców.

Uczniom zamiejscowym wolno mieszkać pod nadzorem tylko tych osób, które się będą ściśle stosowały do przepisów Regulaminu dla osób, utrzymujących w swych domach uczniów szkół średnich, wydanego przez Wysoką c. k. Radę szkolną krajową. Osoby, przyjmujące uczniów na mieszkanie, muszą więc we własnym interesie zaznajomić się dokładnie z tymi przepisami, których im Dyrekcya na żądanie udzieli. W razie, gdyby osoby te do powyższych przepisów się nie stosowały, Dyrekcya zabroni uczniom mieszkać w ich domach.

Rok szkolny 1917/18 rozpocznie się uroczystym Nabożeństwem w dniu 3. września 1917.

Józef Szydłowski

c. k. dyrektor.

